

Játék határokkal

modellprogram

2012-2014

Tartalom

I.	Előzmények	10
II.	A program rövid ismertetése	11
III.	Az egyes programelemek részletes bemutatása	12
	A. Prevenációs programelemek	12
	1. Rendhagyó osztályfőnöki órák	12
	2. Prevenációs klubfoglalkozások	15
	3. Kommunikációs kompetenciafejlesztő nyári tábor (2013)	19
	4. Szabadidős nyári tábor (2014)	20
	5. Kortárssegítő képzés	21
	6. A prevenációs programelem hatékonyságának vizsgálata	23
	7. Élménybeszámolók a résztvevőktől	28
	B. Integrációs programelemek	29
	1. Csoportfoglalkozás szerencsejáték-függők részére	30
	2. Csoportfoglalkozás szerencsejáték-függők hozzátartozóinak	31
	C. Disszemináció	32
	1. Szakmai nap	32
	2. Kapcsolattartás a debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórummal	32
	3. <i>Játék határokkal</i> a Campus fesztiválon	34
	4. Képzőművészeti pályázat	36
	A modellprogram eredményei számokban	38

Köszöntő

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet mindennapi munkája során fontosnak tartja, hogy egy adott problémának a kezelése rendszerszemléletű megközelítésben történjen. A *Játék határokkal* című projektben ennek megfelelően megtalálhatóak mind a preventív, mind pedig a korrektív elemek. A program keretében kialakított szolgáltatások széles spektrumot ölelnek fel, egymásra épülnek, az információnyújtáson át egészen a játékszenvedélyben érintett egyének csoportfoglalkozásáig. Külön erőssége a programnak, hogy nem csak a szenvedélybetegeknek nyújt támogatást, hanem a családtagoknak is, bevonva őket a függőség elleni küzdelembe.

A projekt a Szerencsejáték Zrt. támogatásával valósulhatott meg. Nagy öröm számunkra, hogy a közös értékekre és célokra építve olyan hatékony együttműködést tudunk kialakítani, mely erős alapot adott a program sikeres megvalósításához.

Az Ökumenikus Segélyszervezet arra törekszik, hogy megfelelő válaszokat találjon azokra az új kihívásokra (modernizációs ártalmak, internetfüggőség, játékszenvedély), melyekre még nincsenek jól kialakított ellátások, szolgáltatások Magyarországon.

Bízunk abban, hogy a Debreceni Szociális és Fejlesztő Központban megvalósított két éves projekt hozzájárul a hazai szociális ellátórendszer fejlesztéséhez, és a meglévő tapasztalatok felhasználásával további programokat tudunk megvalósítani a Szerencsejáték Zrt-vel közösen.

Köszönöm a *Játék határokkal* program sikeréért keményen dolgozó munkatársak elkötelezett, magas színvonalú munkáját, melynek köszönhetően mára számos olyan új módszer és ötlet van a kezükben, melyek a jövőben továbbvihetők és kiterjeszthetők.

Lehel László

Elnök – igazgató

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

Kedves Olvasó!

A Szerencsejáték Zrt. meghatározó szerepet játszik a hazai játékszokások alakításában, mértéktartó játékra ösztönöz, és nem kínál fokozottan veszélyes játékot. Rendkívül fontos számunkra a játékosok védelme, a játékszenvedély kialakulásának megakadályozása, a tájékoztatás, a kiskorúak megóvása: felelős játékszervezőként az elmúlt években többször folytatottunk széles körű kampányt a témában.

A játékkülfüggőség veszélyeit tartalmazó, figyelemfelhívó kiadványaink az ország összes lottózójában megtalálhatóak. Ugyanezek az információk egyébként a honlapunkon, a www.szerencsejatek.hu oldalon, valamint egy kifejezetten a játékkülfüggőség témájának szentelt önálló weboldalon, mely a *Maradjon játék!* nevet viseli, is olvashatók.

Felelősnek érezzük magunkat azért, hogy a játékosainkat teljes körűen tájékoztassuk a szerencsejátékhoz kapcsolódó veszélyekről, valamint arról, hogy hova fordulhatnak segítségért. És ami ennél is fontosabb, hogy önfegyelemre, önkorlátozásra sarkalljuk őket, és magunkat is. Ebben segítenek minket a témában végzett kutatások, melyeket felhasználunk a termékportfóliónk és a reklámtevékenységünk megtervezésekor is. Kiemelt szerepet kap a kiskorúak játéklehetőségeinek korlátozása és az egyébként sérülékeny társadalmi csoportok védelme, valamint az ehhez szükséges információk és eszközök biztosítása.

Nem is volt kérdés, hogy a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet megkeresésére igennel válaszoljunk és melléjük álljunk ebben a társadalmilag fontos kérdésben. A Magyar Ökumenikus Segélyszervezettel közösen kidolgozott, *Játék határokkal* nevet viselő program mind a prevenció, mind a kezelés területén olyan modellértékű gyakorlatokat és módszertanokat kíván kidolgozni és kipróbálni, melyek később országos szinten is elterjeszthetők.

A modellprogram megvalósításához a Szerencsejáték Zrt. biztosítja a pénzügyi forrásokat, míg a projekt végrehajtójaként a Segélyszervezet Debreceni Szociális és Fejlesztési Központja adja a szakértői és az infrastrukturális háttérrel. A Szerencsejáték Zrt. ez alkalommal sem csak támogatója, hanem aktív résztvevője is a modellprogramnak. A partnerek rendszeres konzultációkon értékelik az egyes programelemek megvalósulásának tanulságait, és együtt tervezik, szükség esetén akár módosítják a következő lépéseket a tapasztalatok alapján.

Külön öröm számunkra, hogy 2013 októberében a *Játék határokkal* program elnyerte a Magyar Adományozói Fórum (MAF) Társadalmi Befektetések pályázatának junior különdíját.

Reméljük, hogy a kiadvány, melyet most kezébe vett Kedves Olvasó, a szerencsejáték-függőséggel kapcsolatban hasznos információkat tartalmaz, és Ön is társunkká szegődik a függőség elleni hathatós küzdelemben.

dr. Szentpétery Kálmán

elnök-vezérigazgató

Szerencsejáték Zrt.

Szakmai bevezető

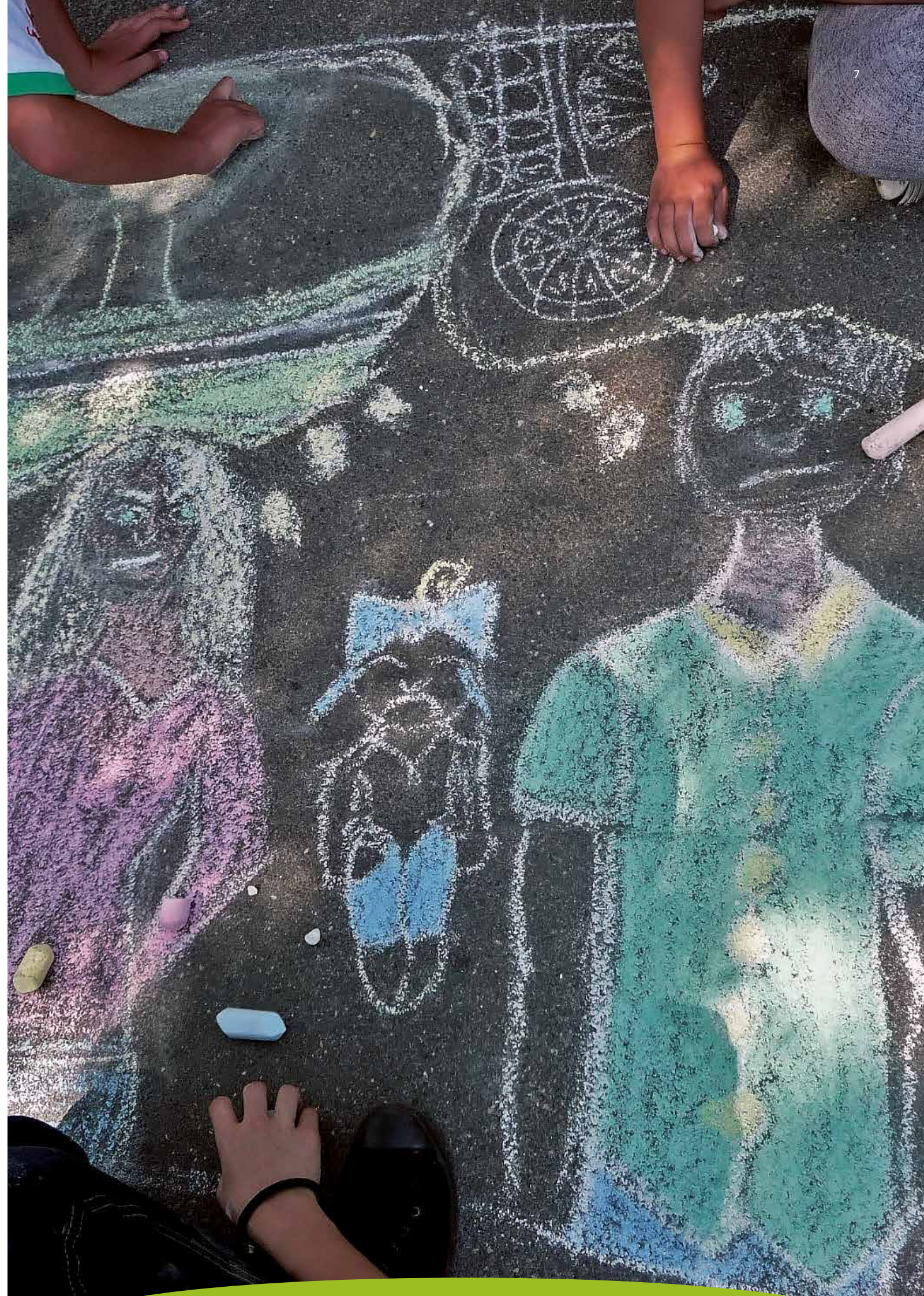
Játék határokkal

Demetrovics Zsolt

A szerencsejáték probléma ma még Magyarországon viszonylag keveset vizsgált terület. A tudományos kutatások alacsony száma mellett, a kockázatok felismerésének viszonylagosan alacsony szintjét jelzi az is, hogy kevés a probléma megelőzésével és kezelésével foglalkozó intézmény, szervezet. Alig van olyan kezelőhely, ahova szerencsejáték-függő személyek specifikus ellátásért fordulhatnak, s alig találunk olyan szervezeteket, programokat, amelyek a szerencsejáték probléma kialakulását megelőző programokat folytatnak fiatalok körében.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet modellprogramja e tekintetben innovatív kezdeményezés, egy olyan területen, ahol kiemelten fontos, hogy legyenek a szerencsejátékokkal kapcsolatos addiktív magatartások kialakulásának megelőzésében hatékony prevenciós programok.

A Segélyszervezet modellprogramja több tekintetben is figyelmeztető kezdeményezés. Kiemelendő, hogy olyan programról van szó, amely több, párhuzamos, illetve egymást kiegészítő beavatkozásból áll. Fontos a teoretikus megalapozottság, s fontos az is, hogy a program figyeljen a szélesebb kontextusokra, s nem feltételezi, hogy a szerencsejáték-probléma önálló, minden mástól független jelenség lenne. Ellenkezőleg, azzal a feltételezéssel él, hogy a fiatalok komplex működését, összetett társas kapcsolati rendszerben történő mozgását, személyiségfejlődési jellemzőiket mind figyelembe kell vennünk egy program tervezésénél, hiszen a problémák ebben az együttes mátrixban fejlődnek ki, vagy előzhetők meg. Pusztán a szerencsejátékokkal, mint problémával való foglalkozás nem lenne elég, azokat az egyéni és társas mechanizmusokat kell megérteni, megismerni és befolyásolni, amelyek mentén a probléma kialakulhat.

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

ÉPÍTENÉL RÁ?

A játékfüggőség
megelőzhető.

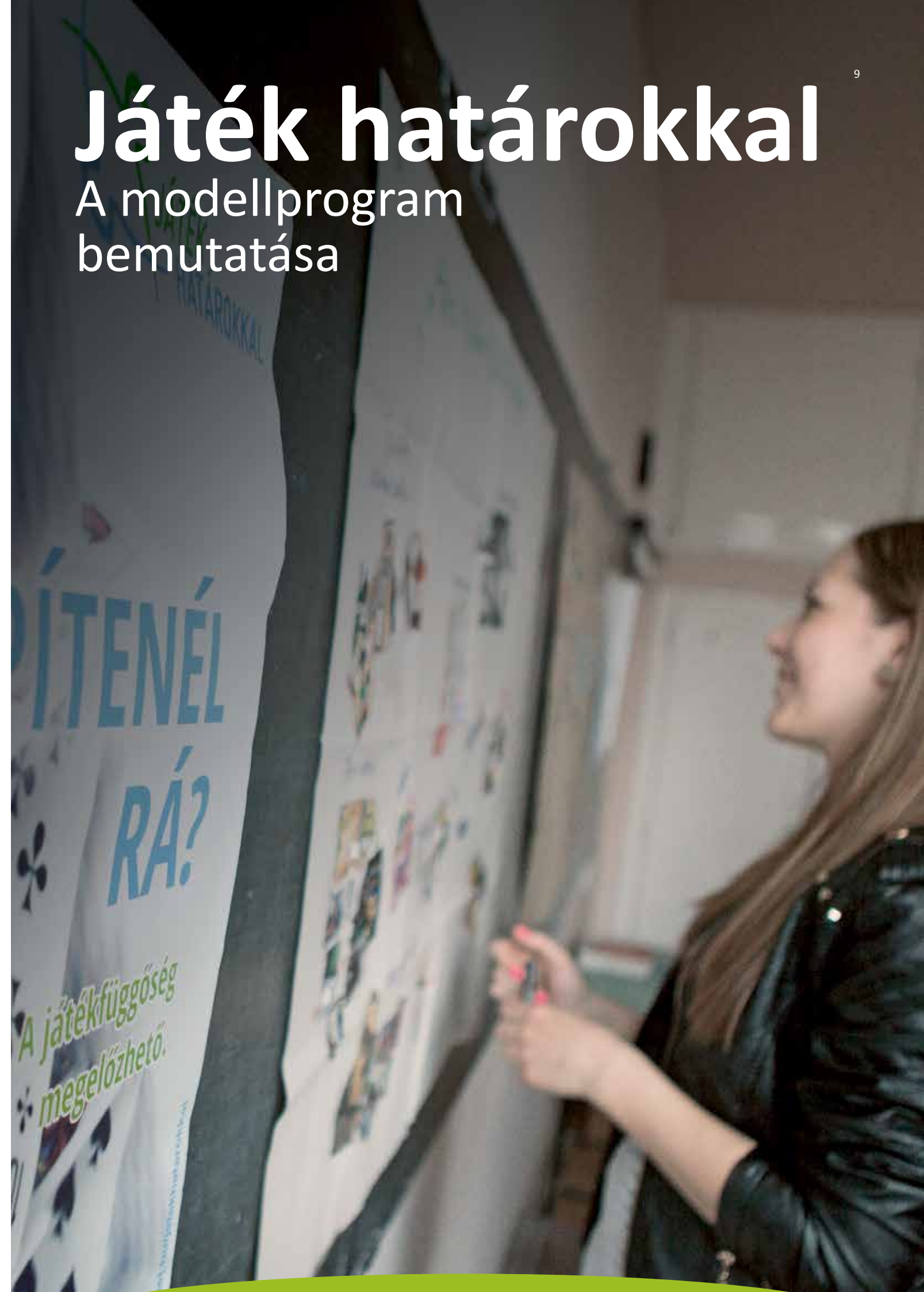

A komplex teoretikus megalapozás mellett azonban még egy hatalmas érdeme van a Segélyszervezet programjának, amelyet nem lehet eléggé hangsúlyozni, s amely a monitorozás, az evaluáció szükséglete, s ennek szisztematikus végigvitele. Alapvető szabály ugyan, de ténylegesen ritkán kerül betartásra, hogy minden intervenciót monitorozni kell. Az elméleti tervezés, a gondos módszertani megalapozás és a szakmailag kontrollált kivitelezés bármily alapos is legyen, önmagában nem garancia egy program sikerére. És ettől függetlenül is, a visszajelzés alapvető szükséglet a programok fejlesztéséhez, javításához, kontrolljához. Az Ökumenikus Segélyszervezet modellprogramja példamutató erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy ne csak a beavatkozást végezze el, hanem külső szakértők bevonásával monitorozza is azt. Fontos ez, hiszen ez hordozza magában a fejlesztés lehetőségét.

A mai magyar gyakorlatban nem ritka az idegenkedés az ilyen jellegű monitorozástól, amire gyakran, helytelenül értékelésként, minősítésként tekintünk. Pedig a monitorozás célja nem ez, hanem a továbbfejlesztés lehetőségének a megteremtése. Nem kívánhatunk tehát mást, mint sok hasonló kísérleti programot az országnak, s jelen program hatékony továbbvitelét az Ökumenikus Segélyszervezetnek.

Játék határokkal

A modellprogram bemutatása

I. Előzmények

Játék határokkal elnevezéssel az Ökumenikus Segélyszervezet 2012. október 1. és 2014. október 31. között egy komplex modellprogramot valósított meg a játékszenvedély megelőzése és kezelése céljából a Segélyszervezet Debreceni Szociális és Fejlesztő Központjában. A programot a szervezet a Szerencsejáték Zrt. szakmai partnereként, a Humánium Kft.-vel történő együttműködésben valósította meg.

A modellprogram kidolgozásával és létrehozásával a partnerek célja nem egyszeri, látványos akció megvalósítása, sokkal inkább jól működő, fenntartható jó gyakorlatok megteremtése volt. A Segélyszervezeten belül a prevencióra épülő, hiánypótló szerencsejáték-függőségi modellprojekt ötlete már a 2011. év végén megfogalmazódott, melyet örömmel karolt fel a szervezet stratégiai partnere. A Szerencsejáték Zrt. felelősen gondolkodó vállalként fontosnak tartja, hogy felhívja a figyelmet a túlzásba vitt szerencsejáték veszélyeire és maga is aktívan tegyen azért, hogy a szenvedélybetegek hozzáférő segítséget kapjanak.

Hosszas előkészítő munka eredményeképp 2012. október 1-jén született meg a hivatalos együttműködési megállapodás. A *Játék határokkal* mind a **prevenció**, mind a kezelés, **integráció** területén olyan modellértékű gyakorlatot és módszertant kívánt kidolgozni és kipróbálni, melyek később országos szinten is elterjeszthetők.

A program teljes időtartamában kiemelt hangsúlyt kapott a disszemináció, az eredmények bemutatása és a jó gyakorlatok továbbadása a szakmai közönség számára, illetve a probléma iránti figyelem felkeltése a szélesebb nyilvánosság körében is. Ennek részeként kerültek megszervezésre a szakmai napok és helyi szintű együttműködések, a fesztiválokra való megjelenések és egy képzőművészeti pályázat is.

II. A program rövid ismertetése

A **prevenciós programelem** célja az általános iskola felső tagozatos és a középiskolás korosztályú fiatalok figyelmének felhívása a szerencsejáték veszélyeire iskolai előadások, osztályfőnöki órák, kortársképzés és szemléletformáló klubfoglalkozások keretében.

A program hangsúlyos eleme, hogy az alternatív társas együttlét fontosságára igyekszik rámutatni, ennek az örömteli voltát próbálja megmutatni a fiatalok számára. Nem csak információ-nyújtás történik, hiszen tudjuk, hogy az információ önmagában nem elégséges a sikeres prevencióhoz. Fontos, hogy a fiatal meg tudja élni a másokkal való együttlét örömeit, és ne keresse az olyan magányos aktivitásokat, amelyek bár átmeneti örömet nyújtanak, azonban hosszú távon éppen az öröm megélésének élményét veszik el. A prevenciós programelemben négy debreceni iskola vett részt, a Brassai Sámuel Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola, a Vegyipari Szakközépiskola, a Bocskai István Általános Iskola és a Nagysándor József Általános Iskola. A kiválasztott oktatási intézmények örömmel fogadták a programot. A prevenciós programelemben így 371 fő került bevonásra. A programban résztvevő szakemberek egy elő-felmérés keretében kaphattak képet a célcsoport helyzetéről, játékhasználati szokásairól és a szerencsejátékhoz való viszonyáról. Ennek ismeretében történt a prevenciós (osztályfőnöki órák, klubfoglalkozások és kortársképzés) programelem finomra hangolása. A felmérés a modellév végén megismétlésre került azon diákok körében, akik a prevenciós programban részt vettek, így vált mérhetővé a program hatékonysága. Az osztályfőnöki órákon a játékról, mint az emberi kultúra részéről, illetve a szerencsejáték-betegségről esett szó. A klubfoglalkozások a virtuális kapcsolatok helyett a valódi közösségi élményekre ösztönözték a fiatalokat, sok-sok közös aktivitással, játékkal és élményszerző foglalkozásokkal. Hasonló célt szolgált a nyári tábor is. A kortársképzés kiemelkedik a többi programelemből azzal a sajátosságával, hogy a téma, valamint a kommunikáció iránt érdeklődő fiatalokat találta meg. A képzésen az önismereti játékokon keresztül a problémakezelésre fókuszáltak a szakemberek. Emellett érintették a médiamanipuláció veszélyét, a média adta lehetőségeket, valamint aktívan bevonták a résztvevőket a modellprogram kommunikációjának kidolgozásába.

Az úgynevezett **integrációs programelem** a játékfüggőség által érintett debreceni lakosoknak nyújtott segítséget, csoportfoglalkozás szerencsejáték-függők részére, illetve csoportfoglalkozás hozzátartozók részére. A csoportfoglalkozásokon szociális munkás vezetésével olyan tevékenységeket folytattak, amelyek segítettek őket problémájuk megoldásában, az ún. „gyógyító modell” módszerét alkalmazva. Az önszertartó csoportokba a bekerülés önkéntes és térítésmentes módon történt.

A disszemináció részeként két szakmai nap, egy szakmai együttműködés (KEF), két fesztiválon való megjelenés és egy képzőművészeti pályázat valósult meg. 2013. május 31-én, Debrecenben figyelemfelhívó és a tapasztalatcserének is teret biztosító szakmai napot szervezett az Ökumenikus Segélyszervezet a program hivatalos partnereivel és neves egyetemi szakértőivel közösen. 2014. október 16-án is hasonló, szakmai közönséget meginvitáló szakmai nap zárta le és összegezte a modellprogram eredményeit, és ismertette a benne rejlő lehetőségeket. A program 2013-ban és 2014-ben is bemutatásra került a debreceni Campus fesztiválon egy önálló programsátorban, 2014 tavaszán pedig egy debreceni diákoknak szóló képzőművészeti alkotópályázattal hívták fel a szervezők a városban lakó vagy tanuló fiatalok figyelmét a szerencsejáték-függőség problémájára. Jelen kiadvány mind a prevenciós, mind az integrációs programelekről, és a disszeminációs elemekről (fesztiválok, szakmai napok, pályázati felhívás) is bővebb ismertetőt ad.

A program kidolgozói abbéli reményüket fejezik ki, hogy az úttörő kezdeményezés első kétéves, 2012-2014 közötti időszakában összegyűlt tapasztalatokból a kiadványt olvasó szakmai közönség is profitál majd és más intézményekben, iskolákban, s más szervezetek által tovább folytatódik a jövőben a *Játék határokkal* program.

Rajzpályázat, különdíjas alkotás:
Szilágyi Sára – A kivezető út

III. Az egyes programelemek részletes bemutatása

Prevenációs programelemek

A) Prevenációs programelemek

1. Rendhagyó osztályfőnöki órák

A prevenációs programelem egyik sarokpontját a rendhagyó osztályfőnöki órák adták. Az eredeti programterv szerint 2 általános iskola és 1 középiskola került volna bevonásra a prevenációs programba, az előzetes megbeszélések folyamán azonban bővült a kör még egy középiskolával a kiegyensúlyozottság érdekében. Az oktatási intézményekkel együttműködési megállapodást kötöttek a program szervezői, a megállapodások előkészítése 2012 októberében kezdődött el. A számítógép használatának túlsúlya, valamint az internetes játékok elterjedése és a szerencsejátékok veszélyes jelenléte rizikó tényezőt jelent a diákok körében, ezért a programot a megkeresett iskolák örömmel fogadták. Négy oktatási intézményben négy-négy osztály került kiválasztásra.

A résztvevő intézmények rövid bemutatása:

A **Brassai Sámuel Gimnázium és Szakközépiskolával** évek óta szoros együttműködésben dolgozik a Segélyszervezet Debreceni Szociális és Fejlesztő Központja a drogprevenáció területén. Az intézmény Debrecen egyik legrégebbi lakótelepén található. Az iskola 4 évfolyamos nappali tagozatos gimnáziumi képzést folytat 9-12. évfolyamon, évfolyamonként 4 osztályban. Az osztályok profiljai: általános tantervű, informatika profilú, reálprofilú osztályok és idegen nyelv profilú osztály (angol/német). Érettségire épülő szakmai képzések az iskola 13 - 15. évfolyamán nappali tagozaton: autóelektronikai műszerész, autószerelő, mechatronikai műszerész, szállítványozási ügyintéző, forgalmi szolgálattevő, autó-technikus, vasúti személypénztáros.

A **Vegyipari Szakközépiskola** Debrecen központjában található. Az intézményben érettségi vizsgára és továbbtanulásra felkészítő képzés, valamint szakmai alapozás folyik vegyipar szakcsoportban, évfolyamonként 5 osztályban. Közülük az egyik osztály angol-magyar két tannyelvű, ebben a képzési idő egy évvel hosszabb, mint a másik négyben. Az érettségit követően a tanulók szakképesítést szerezhetnek: vegyipari technikus, általános vegyipari laboratóriumi technikus, környezetvédelmi és vízminőségi laboratóriumi technikus, drog- és toxikológiai laboratóriumi technikus (magyar nyelven), illetve gyógyszeripari laboratóriumi technikus (angol nyelven).

A **Bocskai István Általános Iskola** elhelyezkedését tekintve ugyanazon a lakótelepen található, ahol a Brassai Szakközépiskola. Évfolyamonként három osztályban folyik az oktatás: emeltszintű testnevelés, angol irányultságú és normál tantervű. Az iskola önálló uszodával rendelkezik és évről évre országos sikereket ér el a sportversenyeken.

A **Nagysándor József Általános Iskola** a város nyugati szélén található, a tanulók jó része halmozottan hátrányos helyzetű, a kiválasztás során ez döntő tényező volt. Az iskola által alkalmazott pedagógiai módszerek is speciálisak: a legfontosabb alkalmazott pedagógiai módszer a differenciált és kooperatív tanulási eljárás. Befogadó pedagógiai gyakorlatban, integrációs pedagógiai program alkalmazásában mintaadó intézmény, előminősített referenciainstémény az iskola. Jó gyakorlataik: a beilleszkedési, magatartási problémákkal küszködő tanulók fejlesztése és a nemzeti etnikai program.

A prevenációs program bevezetése előtt mind a négy iskolában szükséges volt tájékoztatni a pedagógusokat és a szülőket.

Az alábbi táblázat tartalmazza a programba bevont iskolákat, a tájékoztatók időpontjait, a programban résztvevők számát és a megállapodások megkötésének időpontját.

Oktatási intézmény	Tanári tájékoztató	Szülői értekezlet	Tanulói létszám	A programban résztvevők	Megállapodások megkötése
Nagysándor József Ált. Isk.	2012. 11. 26. 35 fő	2012. 10. 25. 12 fő	233 fő	70 fő	2012. 11. 15.
Bocskai Ált. Iskola	2012. 11. 13. 38 fő	2012. 11. 20. 26 fő	518 fő	65 fő	2012. 11. 15.
Brassai Gimnázium és Szakközép.	2012. 09. 27. 52 fő	2012. 11. 15. 54 fő	822 fő	122 fő	2012. 11. 15.
Vegyipari Szakközép.	012. 11. 27. 41 fő	2012. 11. 30. 43 fő	850 fő	114 fő	2012. 11. 19.

Az iskolákkal 2012-ben megkötött együttműködési megállapodások alapján 2013. januárban elkezdődött a prevenációs munka megszervezése.

A rendhagyó osztályfőnöki órák két éven keresztül, és tanévenként 3-3 alkalommal kerültek megszervezésre valamennyi bevont osztályban.

A program az előkészületeket követően a 2012/2013 tanév második félévében tudott indulni, majd magába foglalta a 2013/2014 tanév mindkét félévét is.

Módszertan

A tanórák módszertanilag nem különböztek a pedagógiában használatos oktatási, képzési, nevelési módszerektől. Elsősorban a tanulók aktivitására építettek egyéni, kis- és nagycsoportos feladatokkal, játékokkal, video-illusztrációkkal, prezentációval.

Az órák minden osztályban azonos foratókönyv (óravázlat) alapján lettek kidolgozva, beleértve a prezentációkat is. Ennek célja az volt, hogy lehetőleg csökkenteni lehessen az egyes órák tartalmi hangsúlyeltolódását és az oktató habitusából adódó differenciákat, valamint mérhető tartalmi ismeretek kerüljenek átadásra. Az órákat változatos didaktikai módszerekkel igyekeztek a szakemberek színesebbé és hatékonyabbá tenni. A frontális előadás mellett az egyéni és csoportos munkaformák módszerei kerültek felhasználásra, szóbeli és írásbeli feladatokkal. A prezentációk is ezek szerint készültek és minden osztályban projektoros kivetítést alkalmaztak az oktatók.

A program első tanévében az osztályfőnöki órákon a szakemberek az alábbi három témát járták körül a tanulókkal:

alkalmak	cím	tartalom rövid leírása
1.	A játék	Az első óra célkitűzése az volt, hogy a játék fogalmát, fajtáit, sajátosságait, funkcióit rendszerezze oly módon, hogy a tanulók számára világossá váljanak a különbségek és azonosságok a játékok tekintetében.
2.	A szerencse	A tanóra során a tanulók a szerencséről szereztek ismereteket, többféle megközelítésben. Választ kerestek arra, hogy hogyan definiálható a szerencse, mint fogalom, befolyásolható-e a szerencse, mit tekinthetünk szerencsének. További kérdéskörök az órán: Miben különbözik a szerencsejáték a többi játéktípustól, melyek a sajátosságai? Melyek a legismertebb legális és illegális szerencsejátékok? Miért vannak tiltva az illegális játékok?
3.	A függőség	Az óra a függőségek kérdéskörét vizsgálta: Mi a függőség, milyen függőségeket ismerünk, jó-e vagy rossz függni valamitől, vagy valakitől? Milyen különbségek vannak a függőségek között? Mik a következményei a függőségnek? Melyek a szerencsejáték-függőség jellemzői? Betegség-e vagy csak rossz szokás? Mi a teendő függőség esetén?

Az osztályfőnöki órákat a Segélyszervezet két munkatársa (akik korábban már éveken keresztül foglalkoztak iskolai drogpreevencióval), valamint egy végzős szociális munkás hallgató (aki számos prevenció foglalkozást tartott diákoknak a játékfüggőség témájában) tartották. Ami problémaként az órák során megfogalmazódott, az a fegyelmzés és az adott osztályok képességeinek nem ismerete volt, különösen ott, ahol nagy létszámban tanultak túlkoros, hiperaktív és egyéb tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek.

Gyógyult szerencsejáték-függő bevonása

A program során a második iskolai tanévben is megszervezésre kerültek az osztályfőnöki órák 3 alkalommal ugyanazokban a bevont osztályokban, folytatólagosan a korábbi órákra alapozva. A téma hatásosabb szemléltetése érdekében – dupla óra keretében – egy gyógyult szerencsejáték-függő saját életútja bemutatásával tette érzékelhetőbbé a problémát.

A diákok az irányított beszélgetést megelőző órán a korábban tanultak összefoglalása után kaptak egy szempontrendszert, ami alapján követhették a kliens életútjának jól felismerhető kulcsmomentumait.

A megfigyelési szempontrendszer tartalma:

- a kliens előélete, családi háttere, szociális kapcsolatai
- a szerencsejáték kipróbálása, első élmények
- a függővé válás folyamata, a folyamat lépcsőinek jellegzetességei
- hogyan hatott a szerencsejáték a szociális és családi helyzetre, a családi kapcsolatokra
- problémák jelentkezése – munkahely elvesztése, adósságok, megbízhatatlanság, válás – és az azokra adott reakciók
- mi volt a fordulópont?
- a felépülés folyamata: döntéshozás, visszaesések, módszerek a függőség leküzdésére
- gyógyultság, vagy tünetmentesség kérdése

Az órán való részvételre felkért, volt szerencsejáték-függő életútja tipikusnak mondható, tartalmazta mindazon ismérveket, melyek megfelelően szemléltették a folyamatot a diákok számára. A volt játékfüggő jó előadó, megfelelő kommunikációs stílussal rendelkezett és munkatársaink őt is felkészítették a foglalkozásokra.

A diákok érdeklődők voltak, a program során előzőleg szerzett ismereteikre és a kapott szempontrendszerre támaszkodva adekvát kérdéseket tettek fel az előadónak. Jól ismerték fel az életút során adódó döntési helyzetek fontosságát, főleg ezekre a szituációkra, illetve a számukra nem, vagy csak kevésbé érthető viselkedési mechanizmusokra kérdeztek rá.

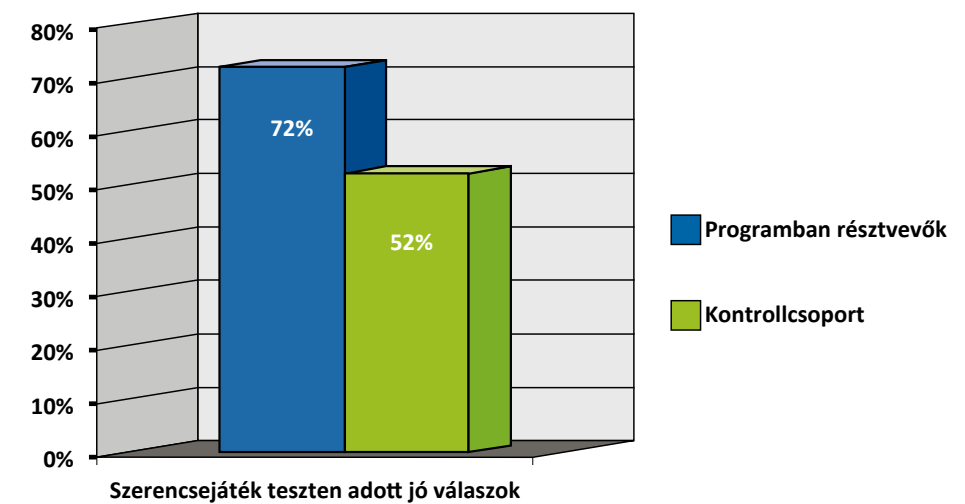
Az óra feldolgozása során, a kapott visszajelzések alapján az is világossá vált, hogy egyesek saját életükben is ráismertek bizonyos kezdeti jelekre. Visszajelzték, hogy az előadásnak – főleg a számukra illegális sportfogadások terén - utólag is figyelmeztető hatása volt.

Eredmények

A program során fontos volt az eredményesség mérhetősége, ezért a résztvevő tanulók tesztet tölthettek ki az első három alkalmas blokkot követően, mely az elhangzott ismeretekről adott visszajelzést. Ugyanez a teszt került kitöltésre azonos évfolyamon kontroll csoportként egy olyan osztályban, mely nem vett részt a programban. Ezzel a módszerrel vizsgálható volt a tanórák eredményessége. Az osztályfőnöki órák elsősorban az információátadást célozták meg, ezért attitűdváltozást nem mértünk, csak az információátadás hatékonyságát egy ismeret felmérő tesztel.

A három rendhagyó órát követő kérdőíves felmérés igazolta, hogy a tanulók lényegesen jobb eredményt értek el, mint a programban nem részt vevő kontroll csoport tagjai.

Programban résztvevők			Kontrollcsoport		
Oktatási intézmény neve	Oktatási intézményenként tesztfelvétel	Szerencsejáték teszten adott jó válaszok aránya	Oktatási intézmény neve	Oktatási intézményenként tesztfelvétel	Szerencsejáték teszten adott jó válaszok aránya
Bocskai István Általános Iskola	92 fő	74%	Bocskai István Általános Iskola	75 fő	55%
Brassai Sámuel Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola	114 fő	76%	Brassai Sámuel Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola	116 fő	57%
Nagysándor József Általános Iskola	42 fő	56%	Nagysándor József Általános Iskola	18 fő	39%
Vegyipari Szakközépiskola	115 fő	81%	Vegyipari Szakközépiskola	104 fő	58%
Átlag		72%	Átlag		52%

2. Prevenció klubfoglalkozások

A prevenció klubfoglalkozások mind a négy iskolában egy-egy összevont csoportban kerültek megszervezésre.

A foglalkozások általános célja az alternatív társas együttlétek biztosítása, a közös játék élményének megélése, a magányos aktivitások visszaszorítása volt. Ezek a célok 12 téma köré csoportosított szabadidős programok keretében kerültek megvalósításra:

1. Határok
2. Szabályok
3. Kapcsolatok
4. Szerencse-balszerencse
5. Játék – nem játék
6. Kockázat
7. Döntések
8. Nyereség-nyereség
9. Csalás
10. Vesztes-vesztes
11. Győzelem-vereség
12. Kibicelés

A foglalkozások megszervezése

Az iskolákban a klubfoglalkozások beindítása komoly szervezést igényelt a program megvalósítótól. A technikai szervezés sokszor nehézségekbe ütközött (pl. a foglalkozások idejének meghatározása a gyerekek elfoglaltsága, illetve a tantermek foglaltsága miatt).

A foglalkozások a délelőtti tanítást követően valósultak meg.

A szintén programként szereplő osztályfőnöki órák invitálása miatt voltak érdeklődő gyerekek, osztályok, azonban így is szükség volt az ott dolgozó pedagógusok személyes közbenjárására is a diákok motiválásában.

A klubfoglalkozásban a Bocskai Általános Iskola és a Vegyipari Szakközépiskola egy-egy pedagógusa is részt vett megvalósítóként.

Módszertan

A tematikák kidolgozásában a pedagógusok is részt vettek, illetve a napi tapasztalatok alapján a szakmai stábbal együtt történt a foglalkozások tartalmának finomítása, alkalmazkodva a résztvevők igényeihez, érdeklődéséhez.

A tematika kidolgozásánál nehézséget jelentett, hogy bár a szabadidő hasznos eltöltése volt a cél, mégis indirekt módon információk, értékek közvetítése is meg kellett, hogy történjen a résztvevők felé. A játékok és a tevékenységek ennek figyelembevételével kerültek kiválasztásra. A 2012/2013 tanévben 8, a 2013/2014 tanévben 16 klubfoglalkozás valósult meg. A foglalkozások két tanórát jelentettek, alkalmanként tehát 90 percesek voltak.

A két korosztály különböző módon érdeklődött a klubfoglalkozások iránt. Átlagosan 12-13 fővel zajlottak a csoportok, de valamennyi iskolában kialakult egy állandó közösség azokból, akik minden foglalkozáson részt vettek.

Eredmények

- A diákok minden alkalommal érdeklődve érkeztek, sokat kérdeztek már az elején (mit fogunk ma csinálni, milyen játékot fogunk játszani stb.). Több olyan játék is volt, amit újra akartak játszani, az ilyen kéréseknek lehetőség szerint eleget is tett a szakmai stáb, de olyan játék is volt, ami nem nyerte el tetszésüket, vagy nem igazán lehetett lekötni vele őket, így ezek a típusú játékok kikerültek a tematikából.
- A szakmai stáb saját találmánya a „szerencsejáték activity”, mely az ismert társasjáték alapján nyugszik, de célzottan olyan fogalmak kerültek bele, amelyek a témával kapcsolatosak, rávezetve a gyerekeket az általunk elérendő attitűdváltásra.
- Nagyon népszerű volt minden korosztálynál a montázkészítés, mely szintén az adott témával volt kapcsolatos. Érdekes volt figyelni a montázs készítése közben kialakult kisebb vitákat, érveléseket, amiből érzékelhető volt, hogy mennyit sajátítottak el a résztvevők a közvetítő célből. Ugyanezt a célt szolgálta az aszfaltrajzverseny is, ahol szintén az elsajátított ismereteket kellett felhasználniuk.
- Az oktatók minden foglalkozás alkalmával töltötték ki jelenléti ívet és elégedettségi kérdőívet, amin mindenki kifejezhette, hogy az aktuális foglalkozáson hogyan érezte magát, szívesen jönne-e máskor is, ajánlaná-e másnak is, illetve javaslatot tehetek a következő csoportfoglalkozás tartalmára is, melyet figyelembe is vett a stáb. Az elégedettségi kérdőívek eredménye: közel 100 % nagyon elégedett volt.

Külső helyszínek bevonása a programba

Többször sikerült külső helyszínen is megrendezni a foglalkozást, melynek megszervezése nem volt egyszerű feladat a szülői, és igazgatói engedélyek beszerzése, valamint a szállítás megszervezése miatt.

Az első félévben a Brassi Sámuel Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola és a Vegyipari Szakközépiskola tanulói **paintball** játékon vehettek részt. A játék az első blokk végén került megrendezésre, erre az időre már kialakult a csoportkohézió a résztvevők között. Az utazás jó hangulatban telt, a tanulók tele voltak várakozással, még egyikük sem próbált ki korábban ilyen játékot. A paintball hozzáértő játékezetők vezetésével zajlott le, a résztvevők nagyon élvezték a játékot.

A második külső helyszín egy úgynevezett „kiszabadulás játék” (**Hint Hunt -The Escape Game**) volt.

A Hint Hunt egy új csapatjáték, amely teljesen ideális családok és barátok, csoportok közös időtöltésére. A játék tele van fejtörőkkel, logikai feladványokkal, és az egymás közötti kommunikáció nélkül megoldhatatlan.

Ebben a játékban mind a négy oktatási intézmény tanulói részt vettek, különböző időpontokban.

A külső helyszíneken történtek később a klubfoglalkozások keretében a prevenciók célok mentén kiemelésre kerültek a csoportban.

A modellprogram finomítása során érdemes megfontolni további hasonló elemek bevezetését a tematikába.

A programban részt vevő pedagógusok véleménye

„Egyértelmű számomra, hogy a gyerekeknek szükségük van az ilyen kötetlen együttlétekre, ahol persze a játékokon kívül sok mindennel megismerkedtek. Rengeteget beszélgettünk egy-egy téma kapcsán, komoly dolgokról is. A tematika, valamint a hozzájuk kapcsolódó játékok gondosan megszerkesztettek, érdekesek voltak, korosztályukat már foglalkoztató kérdéseket vetettek fel. Sokszor ők is javaslatot tettek, hogy milyen játékot játsszunk egy-egy téma kapcsán. Sikerült olyan légkört teremteni, hogy nem úgy tekintettek rám, mint egy tanárra, hanem mint egy egyenrangú társra. Örülök, hogy részt vehetek ebben a programban, újszerűnek, a gyerekek számára értelmes, tartalmas szabadidős tevékenységnek tartom.”

Szabóné Katona Magdolna

„A feladatok és egyáltalán az egész program fogadtatása nagyon kedvező, ezt mutatják az elégedettségi kérdőíveken adott magas pontszámok is. Az ajándékoknak mindig nagyon örültek.

A „kemény mag” változatlan lelkesedéssel jön minden alkalommal. Szívesen vesznek részt a játékokban, főleg azokat a típusokat kedvelik, amelyekben megtudhatnak magukról valamit, vagy amihez pszichológiai magyarázatot kapnak.

A program mindenképpen hasznos. Főleg olyanok diákok járnak a csoportba, akiknek van némi lélektani, önismereti érdeklődésük. Az elmúlt egy évben a játékokon keresztül sokat fejlődött az önismeretük, javult a fellépésük, kommunikációjuk, az együttműködési készségük. Hasznosan töltik el a szabadidejüket, sőt sokat tanulnak is.”

Postáné Lindák Linda

A klubfoglalkozások tapasztalatainak összegzése

A résztvevők a felhőtlen szórakozás és játékos tanulás mellett nemcsak új ismeretekkel gazdagodtak, de a hasznosan töltött szabadidő, az együtt átélt élmények, együtt megoldott feladatok hozzájárultak önmaguk és mások jobb megismeréséhez. Megtanulták, hol a határ a játék és a függőség között.

Felismerték, hogy a szerencsejáték lehet ugyan szórakoztató, de megtanulták, hogy veszélyeket is rejt magában.

A foglalkozások új alternatívát mutattak a szabadidő tartalmasabb eltöltésére is, valamint újszerű volt számukra, hogy iskolán belül ilyen jellegű foglalkozásokon vehettek részt.

Nem elhanyagolható a program közösségfejlesztő, csoportkohéziós jelentősége sem, új barátságok születtek, a gyerekek megtanultak együtt dolgozni, együtt gondolkodni.

3. Kommunikációs kompetenciafejlesztő nyári tábor (2013)

A modellprogram időtartama két iskolai nyári szünetet foglalt magába. A nyári szünetben a program részeként napközis táborok kerültek megszervezésre a prevenció jegyében, első évben egy kommunikációs kompetenciafejlesztő nyári tábor formájában.

Célkitűzések

A tábor megvalósítása során az alábbi célkitűzések fogalmazódtak meg:

- fiatalok figyelmét felhívni és ráébreszteni őket az online szerencsejáték-függőség veszélyeire,
- képessé tenni a résztvevőket arra, hogy korosztályuk felé hatékonyan közvetítsék a témával kapcsolatos üzeneteiket,
- fejleszteni a résztvevők digitális és kommunikációs kompetenciáit,
- végigvezetni a résztvevő fiatalokat egy projekt életén a tervezéstől a megvalósításon és értékelésen át az utánkövetésig,
- a résztvevők tudatos közösségi szerepvállalásának fejlesztése,
- az online szerencsejáték-függőség veszélyeinek (okok, következmények, kiutak) társadalmosítása.

Módszertan

A szakemberek által felhasznált módszerek az alábbiak voltak: kis- és nagycsoportos témafeldolgozás, a játszva tanulás eszközei, szerepjátékok, kreativitást fejlesztő beltéri és kültéri gyakorlatok, csoportdinamizmust segítő gyakorlatok, kommunikációs technikák fejlesztése, a tanulás tanulását erősítő kompetenciafejlesztő gyakorlatok.

Összegzés

A tábor 2013. június 24-28. között zajlott 15 fő résztvevővel. A fiatalok 17-24 év közöttiek voltak, többségben lányok (10 fő). A táborozók meghatározó számban külső jelentkezők voltak, akik főként informális csatornákon keresztül szereztek tudomást a részvétel lehetőségéről.

Az ötnapos program keretében a diákok megismerkedtek az online szerencsejátékok sajátosságaival, a médiamanipuláció eszközeivel, maguk is készítettek interjúkat és megterveztek egy kampányt a *Játék határokkal* program népszerűsítése érdekében.

A tábor lebonyolításában a Hang-Kép Egyesület vett részt, mely szervezet évek óta foglalkozik a fiatalok médiahasználatának kérdésével és ifjúsági műsorok készítésével.

A kompetenciafejlesztő kommunikációs tábor részletes programja elérhető www.segelyszervezet.hu/jatekhatarokkal honlapon.

4. Szabadidős nyári tábor (2014)

A program részeként a nyári szünetben megszervezett napközis táborok közül a második évben egy szabadidős nyári tábor valósult meg a prevenció jegyében.

Célkitűzések

A tematika összeállításánál a szakmai stáb figyelembe vette, hogy a program egyaránt legyen szórakoztató, élményeket adó szabadidős tevékenység, ugyanakkor közösségépítésre is alkalmas legyen, valamint magán hordozza az eddig megvalósított szakmai programelemek üzenetét is.

Módszertan

A program összeállításakor – a fenti szempontok figyelembe vételével – több alternatíva is felmerült. A klubfoglalkozásokon a fiatalokkal egyeztettek, figyelembe véve javaslataikat, a végleges program összeállítása közös döntések eredménye volt.

Ennek megfelelően a tábor az alábbi programelemeket tartalmazta:

- „Ahol nem néznek madárnak”, egész napos kirándulás a Tisza-tavi Ökocentrumban, Poroszlón
- „A teljesítmény határai” kalandpark program
- „Nem megyek a levesbe”, egész napos program Erdőpusztán, közös főzéssel
- Nyári Tábor programok a Szeged Utcai Szabadidőközpontban
- Kábítószer-ellenes Világnapi vetélkedő: „Nem szerencse kérdése” – Döntések és következmények
- Látogatás a HBM Büntetés Végrehajtási Intézetben

Összegzés

A táborra 2014. június 25-29. között került sor, napközis rendszerben. A résztvevők 17-18 éves középiskolás fiatalok voltak, akik a *Játék határokkal* program 2 éve alatt rendszeresen részt vettek a tanórán kívüli klubfoglalkozásokon. A tábor 15 fővel került lebonyolításra, melyből 11 fő fiú és 4 fő lány volt.

A szóbeli visszajelzések és az elégedettségi kérdőívek kiértékelése alapján elmondható, hogy a tábor eredményes volt, sikerült méltó módon lezárni az addigi két éves együttműködést a fiatalokkal.

A fiatalok részéről igényként megfogalmazódott a program – tanórán kívüli klubfoglalkozások keretében – folytatása is.

5. Kortárssegítő képzés

Célkitűzés

A képzés célja az volt, hogy a programban résztvevő fiatalok kiscsoportos formában, csoportjáték alkalmazásával sajátítsák el a kortárssegítői tevékenységhez szükséges kommunikációs és önismereti alapokat, valamint a problémák hatékony kezelését, ami alapja a közösségi létnek és a kiegyensúlyozott életvezetési képességnek.

Célként fogalmazódott meg továbbá, hogy kellő felkészítéssel megfelelő ismereteket kapjanak a szenvedélybetegségekről, különös tekintettel a viselkedésfüggőségek körébe tartozó játék-szenvedélyről, szerencsejáték-függőségről, a lehetséges segítői módokról, a kortárssegítők beavatkozási lehetőségeiről.

Módszertan

Módszereit tekintve előadások, szituációs gyakorlatok, kommunikációs és önismereti játékok, feladatlapok és tesztek tették színessé a munkát az alábbiak szerint:

- Előadás: A kortárssegítői tevékenység elméletének és gyakorlatának megismerése; Szendélybetegségek jellemzői, kialakulása, folyamata; A segítés eszközei, lehetőségei.
- Szituációs gyakorlatok: A hatékony, eredményes konfliktuskezelés kialakítása; Az agresszió háttérbe szorítása a konfliktus kezelésénél; A felgyülemelő stressz hatékony kezelésének elsajátítása. A segítő helyzet alapjainak bemutatása.
- Önismereti és kommunikációs játékok: Ismerje meg saját viselkedését, értékrendszerét, fejlessze empátiáját és toleranciáját, erősödjön az önértékelése.
- Feladatok és tesztek: Problématérkép készítése; Kortárssegítő feladatok tervezése, összeállítása.

Összegzés

A 30 órás kortárssegítő képzésre a Debreceni Ifjúsági Házban került sor 2013. június 1-én és 2-án, valamint 8-án és 9-én. A képzés 16 résztvevővel zajlott, akik részben a Segélyszervezet Debreceni Központjában korábban gyakorlaton lévő hallgatók (8), korábbi önkéntes segítőik (2), a programban résztvevők (4), valamint külsős jelentkezők (2) voltak.

A képzés végén valamennyi résztvevő oklevelet vehetett át, mely tanúsította a képzés teljesítését.

Eredmények

A kiképzett kortárssegítők a program hátralévő részében aktívan közreműködtek a program további elemeinek megvalósításában:

- 2013. évi nyári tábor szervezése, lebonyolítása
- Campus Fesztivál 2013. – *Játék határokkal* programsátor működtetése
- Résztétel a 2013/2014. évi tanév *Játék határokkal* klubfoglalkozásain
- 2014. évi nyári tábor szervezése, lebonyolítása
- Campus Fesztivál 2014. – *Játék határokkal* programsátor működtetése

A kortárssegítő képzés további eredményei:

- 2 fő ifjúságsegítő képzésben résztvevő hallgató témazáró dolgozatának témájául a *Játék határokkal* programot választotta
- 1 fő szociálpedagógus főiskolai hallgató szakdolgozatának témájául a *Játék határokkal* programot választotta

6. A prevenció program elemeinek hatékonyságának vizsgálata

A prevenció program elemeiben több felmérést és kutatást is végeztünk a hatékonyság mérésére. A programban résztvevő tanulók körében 2012 decemberében a prevenció program elemeinek előkészítéseként kérdőíves felmérést végeztünk, melynek célja az volt, hogy áttekintést nyerjünk a célcsoport helyzetéről, szabadidős- és játékhasználati szokásairól, valamint a szerencsejátékhoz való viszonyáról. A prevenció program második évében pedig egy attitűdmérést végeztünk, azokkal, akik az iskolai szabadidős klubfoglalkozáson részt vettek, mert a program kezdetén meghatároztuk, hogy attitűdváltozást csak náluk várunk, náluk lehet elérni.

Az **előzetes felmérés kérdőíve** 19 kérdést tartalmazott és 371 kérdőív került kitöltésre. 45 szülő utasította el, hogy gyermeke részt vegyen a vizsgálatban. A kérdőívek felvételére december 3. és december 13. között került sor az oktatási intézményekben. Az adatok feldolgozását és rövid elemzését a budapesti SYSMIS Kft. végezte megfelelő szakszerűséggel és alaposággal. Az eredmények használható támpontot nyújtottak a további munkához.

Az előzetes felmérés eredménye

Az alábbiakban néhány megállapítás a feldolgozott adatok értékeléséből a nemi és az életkori különbségek alapján:

Nemi különbségek

A nemek statisztikai összehasonlítása az alábbi különbségeket tárta fel:

- Szignifikánsan több fiú játszott már Tippmix-szel és kártyázott pénzben, mint ahány lány.
- Szignifikánsan több lány játszott már kaparós sorsjeggyel, mint ahány fiú.
- A fiúk szignifikánsan több időt töltenek el a számítógép előtt, mint a lányok.
- A számítógép előtt töltött időből viszont a lányok szignifikánsan több időt töltenek tanulásra; míg a fiúk szignifikánsan többet játszanak az interneten.

Életkori különbségek

A statisztikai adatelemzés kimutatta, hogy az életkor növekedésével a gyerekek szignifikánsan kevésbé tartják veszélyesnek az alábbi tevékenységeket:

- Időnkénti Lottózás, Totózás, Kenőzés és Tippmix;
- Időnkénti és rendszeres alkoholfogyasztás;
- Időnkénti lerészegedés;
- Időnként történő marihuána-fogyasztás.

Ugyanakkor az is kimutatható volt, hogy az idősebbek veszélyesebbnek találják a rendszeres játékautomatizációt és gyakori szerencsejátékozást, mint a fiatalabb diákok.

Az iskolai prevenció órák és foglalkozások befejeztével újból kérdőívet töltöttek ki a diákok. A kitöltött **attitűdkérdőív** tartalmazta a program kezdetén kitöltött kérdőív kérdéseit, illetve további kérdéseket a foglalkozások hasznosságának megítélésével kapcsolatban. Ezen túl a résztvevők fogalmazást írtak a foglalkozáson tapasztaltakról. Az attitűd vizsgálat lefolytatását és értékelését a Debreceni Egyetem munkatársai végezték.

A teljes kimenetnél vizsgált minta 42 fő volt, ők voltak azok a diákok, akik a klubfoglalkozásokon is részt vettek, attitűdváltozást az ő esetükben tűztünk ki célként.

Az összehasonlítást nem igénylő vizsgálatokat 42 fővel végezték, ugyanakkor az összehasonlítást igénylő vizsgálatokat (a bemeneti kérdőívet a kimenetnél is felvettük újra és vizsgáltuk a változást) 29 fővel tudták elvégezni, mivel a kimeneti 42 fős mintából 29 fő esetében volt lehetőség vizsgálni a bemeneti kérdőívet.

Ezért az összehasonlító vizsgálatoknál 29 fő, míg az összehasonlítást nem igénylő vizsgálatoknál (a kimeneti tesztben feltett további kérdéseknél, melyek a bemeneti tesztben nem szerepeltek) 42 fő volt a mintanagyság.

Az attitűdvizsgálat eredménye

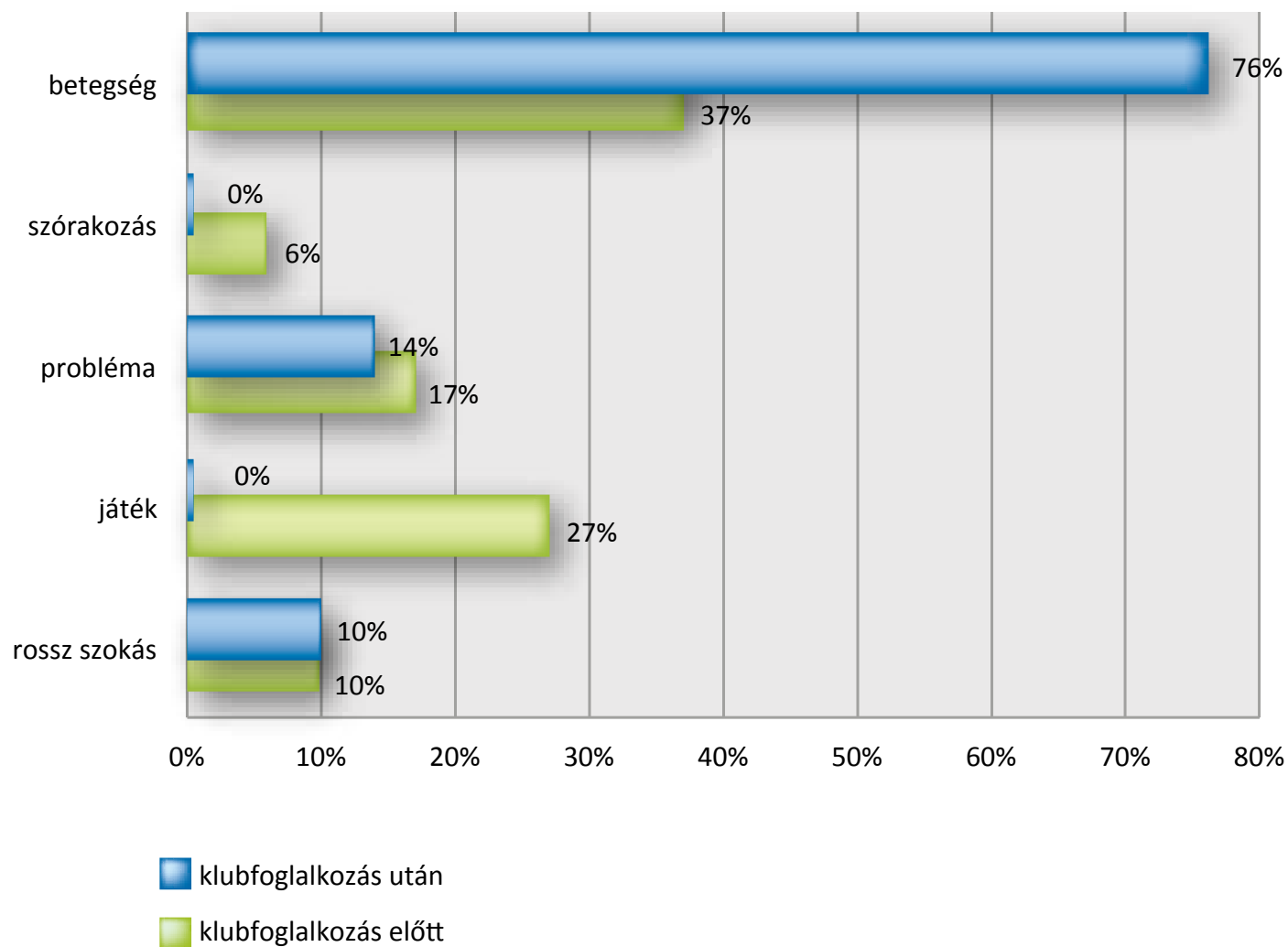
A prevenció modellprogram időtartama alatt mind a 4 résztvevő iskolában 24 klubfoglalkozás valósult meg. A maximum 24 klubfoglalkozáson való megjelenés átlaga a résztvevő diákok körében 19,8 alkalom.

A szerencsejáték megítélésének veszélyessége és a foglalkozások hasznosságának megítélése nincs szignifikáns kapcsolatban a foglalkozásokon való részvételek számával.

Az internetes szerencsejátékot játszó aránya a foglalkozások előtt és után

Az internetes szerencsejátékot valaha játszó aránya nem változott a 29 fős mintában (11 fő, azaz 37,9%). A nem internetes szerencsejátékot kipróbálók száma szintén nem változott a mintában (12 fő, azaz 41,4%). Tehát a 24 hónapig tartó klubfoglalkozásokon résztvevők nem próbálták ki internetes vagy nem internetes szerencsejátékokat. Tekintve, hogy a minta serdülőkből állt, akik veszélyeztetettek a szerencsejáték szempontjából ezt prevenció hatásként értelmezhetjük.

A szerencsejáték megítélése a mintában a foglalkozások előtt és után

A szerencsejáték megítélése kedvezően változott a klubfoglalkozások alatt. Kétszereződött a szerencsejátékot betegségnek tartók aránya (37%-ról 75%-ra). Továbbá a szerencsejátékot pozitívan megítélők (játék, szórakozás) eltűntek a mintából, a szerencsejáték iránti attitűdjük megváltozott, feltehetőleg jelenleg betegségként ítélik meg a szerencsejátékot.

A klubfoglalkozások résztvevők általi megítélésének csoportátlagai

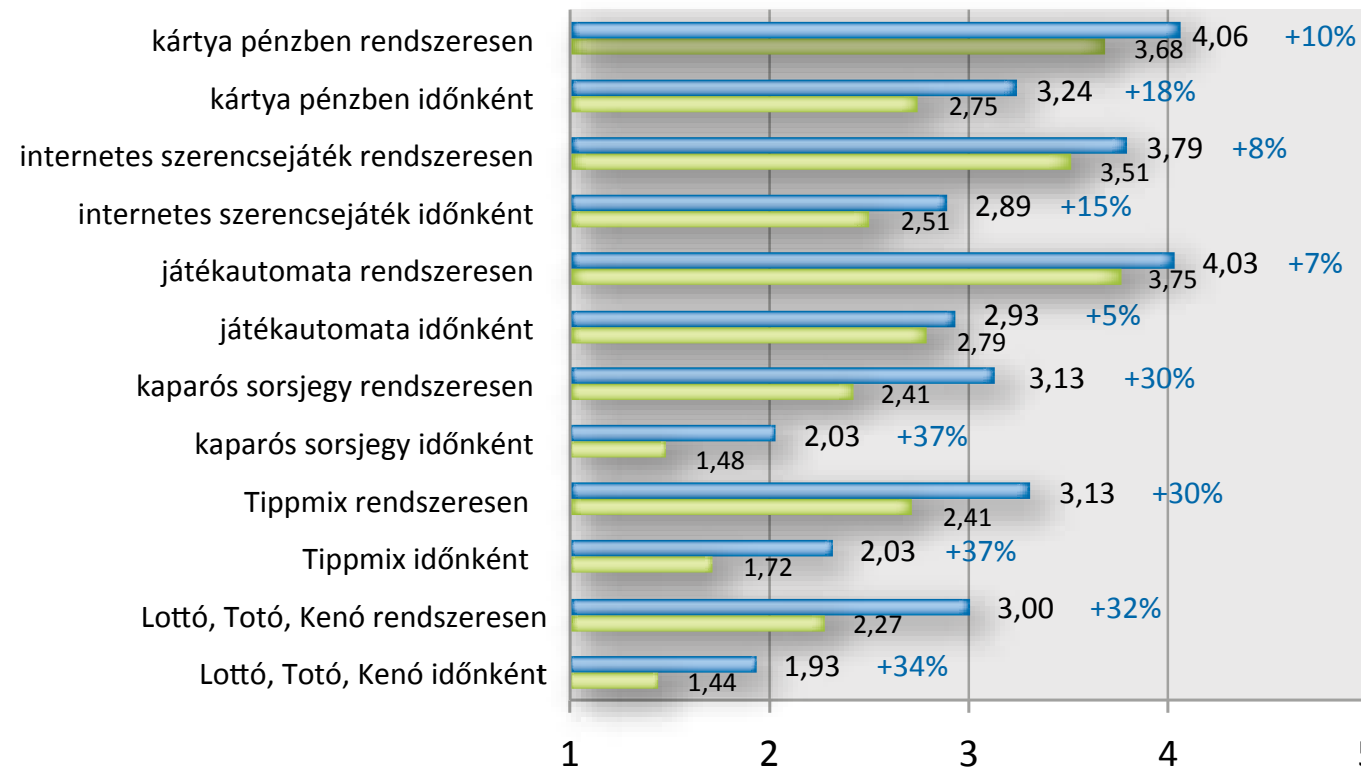
A csoportátlagok legalább a közepesen jellemző tartományba esnek. A csoportátlag alapján eléggé jellemzőnek ítélték, hogy a foglalkozások alatt jól érezték magukat, a játékok érdekesek voltak és összességében a foglalkozások hasznosak voltak. Emellett a klubfoglalkozások önismerteti, együttműködést és kommunikációt serkentő hatása emelhető még ki elsősorban.

Értékek: **1-egyáltalán nem, 2-kicsit, 3-közepesen, 4-eléggé, 5-nagyon**

	A résztvevők megítélése	Csoportátlag
1.	A klubfoglalkozások alatt jobban megismertem a többiekkel.	3,73
2.	A klubfoglalkozások alatt jobban megismertem saját magamat.	3,11
3.	A klubfoglalkozások alatt hasznos visszajelzéseket kaptam a többiektől saját magammal kapcsolatban.	3,04
4.	A klubfoglalkozások alatt jobban megtanultam együttműködni másokkal.	3,64
5.	A klubfoglalkozások alatt jobban megtanultam bízni másokban.	3,14
6.	A klubfoglalkozások alatt jobban megtanultam véleményemet elmondani másoknak.	3,59
7.	A klubfoglalkozások alatt sokat beszélgettem a többiekkel.	3,85
8.	A klubfoglalkozások alatti játékok érdekesek voltak.	4,23
9.	A klubfoglalkozások alatt javult a beszédkészségem.	3,02
10.	A klubfoglalkozások alatt megtanultam jobban figyelni másokra.	3,47
11.	A klubfoglalkozások alatt megtanultam jobban megmutatni önmagamot.	3,28
12.	A klubfoglalkozások alatt kifejeztem érzéseimet.	3,16
13.	A klubfoglalkozások alatt jól éreztem magamat.	4,4
14.	Összességében a klubfoglalkozások hasznosak voltak.	4,30

A szerencsejáték megítélése a mintában a foglalkozások előtt és után

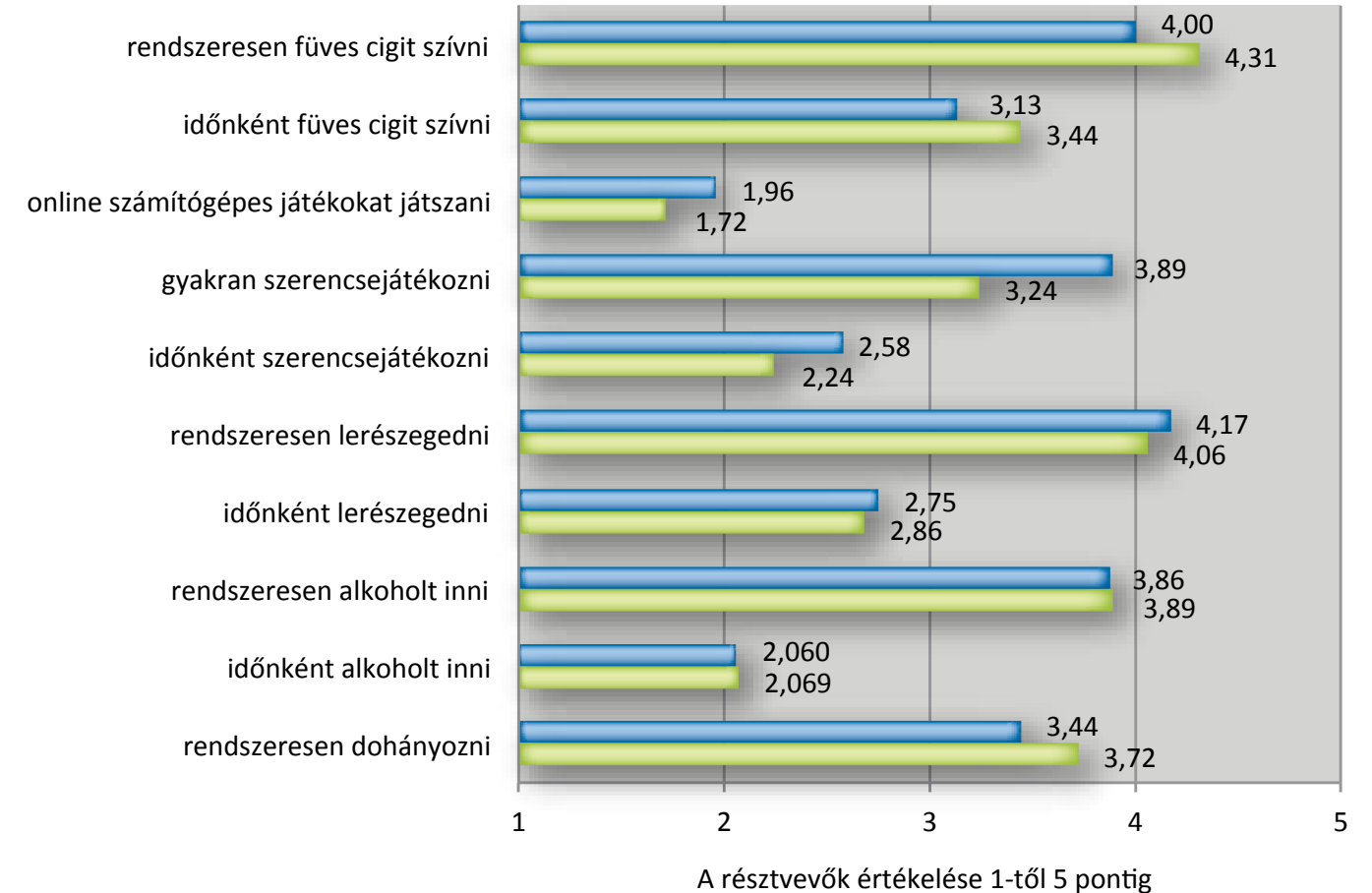
A résztvevők értékelése 1-től 5-pontig

■ Klubfoglalkozás után
■ Klubfoglalkozás előtt

Lottó, Totó, Kenó, a Tippmix és a kaparós sorsjegy veszélyességének megítélése jelentősen emelkedett a klubfoglalkozások hatására. Emelkedett azonban mindegyik szerencsejáték veszélyességének megítélése. A játékautomatát, a kártyajátékot és az internetes szerencsejátékot már a klubfoglalkozások kezdetén is veszélyesebbnek ítélték meg, mint a többi szerencsejátékot, a foglalkozásokat követően pedig még veszélyesebbnek ítélték őket. Például a rendszeresen pénzben kártyázást közel 10%-kal ítélték veszélyesebbnek a foglalkozások után, mint előtte.

A szerencsejátékot jelentősen veszélyesebbnek ítélték a foglalkozások után, mint előtte. A gyakori szerencsejáték veszélyességének megítélése 10%-ot, az időnkénti szerencsejáték veszélyességének megítélése 5%-ot növelt a foglalkozások hatására. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy azon tevékenységeket, melyeket nem érintettek a foglalkozások (dohányzás, alkohol, füves cigi), nem ítélték meg veszélyesebbnek a foglalkozások után, mint előtte. Tehát, a megcélzott tartalom (szerencsejáték) esetében változás történt (a foglalkozások után veszélyesebbnek ítélték), a nem célzott tartalmak esetében nincs változás, vagy negatív irányú a változás (kevésbé különböző káros viselkedések veszélyességét megítélő attitűdváltozás veszélyesnek ítélik).

Különböző káros viselkedések veszélyességét megítélő attitűdváltozás

A résztvevők értékelése 1-től 5 pontig

■ Csoportátlag klubfoglalkozás után
■ Csoportátlag klubfoglalkozás előtt

További eredmények

A számítógép előtt töltött idő és a tévé előtt töltött idő nem változott szignifikánsan a csoportban a klubfoglalkozások előtt és a klubfoglalkozások után. A tanulással eltöltött idő csökkent, a klubfoglalkozások előtt átlag 65,03 perc, a klubfoglalkozások után átlag 61,13 perc. A különbség statisztikailag nem szignifikáns.

A barátokkal töltött idő nem változott szignifikánsan a csoportban a klubfoglalkozások előtt és a klubfoglalkozások után. A sporttal, a focival és egyéb tevékenységekkel töltött idő nem változott szignifikánsan a csoportban a klubfoglalkozások előtt és a klubfoglalkozások után.

A kutatás és a mérés részletes anyagai a www.segelyszervezet.hu/jatekhatarokkal honlapon találhatóak meg.

7. Élménybeszámoló a résztvevőktől

Az iskolai szabadidős klubfoglalkozások időtartamának felénél külön interjú készült a résztvevőkkel, ahol elmondhatták a véleményüket és a javaslataikat, illetve hogy mit tanultak, milyen új ismeretekre, készségekre, élményekre tettek szert az elmúlt alkalmak alatt. Az elhangzott kérdésekből és válaszokból egy összefoglaló készült.

Miért szeretsz a szabadidős foglalkozásra járni?

- Szeretek ismerkedni másokkal, megtudhatom a titkaikat. Új játékokat is megismerhetek.
- Az emberek miatt, mert kis csoportokban jobban meg lehet beszélni mindenféle dolgokat. Az ismerkedés és önismeret is jobban fejleszhető.
- Mert jobban megismerhetem magamat és a barátaimat.
- Kapcsolatépítés céljából, jó szórakozás időtöltés.
- Hasznosan töltöm az időmet, jókat játszunk, sokat beszélgetünk érdekes dolgokról.

Melyik játék, téma tetszett a legjobban?

- Tavaly, amikor az iskola előtt aszfaltrajzversenyt rendeztünk a szerencsejátékok káros hatásairól.
- Póker, rajzolás, paintball, pletyka játék.
- Amikor két csoportra oszlott a társaság és az egyik csoportnak a szerencséről, a másik csoportnak a balszerencséről kellett rajzolnia.
- Mindegyik érdekes volt, sokat tanultam belőlük. A szerepjátékokat szeretem pl. Hotelportás

Tanultál - e valami újdonságot a foglalkozásokon?

- Azt, hogy közösen mindent jobb csinálni, bármit elérhetünk.
- Igen, megtanultam alkalmazkodni másokhoz.
- Megismerkedtem a szerencsejáték fogalmával, fajtáival.
- Veszélyes túlzott szerencsejátékkal foglalkozni. Senkink nem fog maradni, csak szerencsejáték lesz az életem.
- A szerencsejáték egy komoly függőség is lehet és a pénz nem boldogít.

A szerencsejátékkal kapcsolatban változott-e az eddigi véleményed?

- Igen, mert rájöttem, hogy veszélyesek is lehetnek.
- Nem, mert eddig is tudtam, hogy vannak veszélyei, de bízom magamban.
- Igen, jobban megismertem őket, kipróbálnám, de megállnék egy bizonyos pontnál.
- Könnyen lehet függőjévé válni.
- Eddig sem költöttem rá, ezután sem fogok.

Beszéltél-e valakinek a foglalkozásról, ha igen mi volt az ő véleménye?

- Barátnőimnek, szüleimnek, testvéremnek. Tetszett nekik, amit meséltem, és azt mondták, hogy ők is szívesen részt vennének ilyen foglalkozáson.
- Tesómnak, szüleimnek, úgy gondolták, hogy jó időtöltés, ők is szívesen eljönnének egyszer.
- A családomnak, a barátomnak és a baráti körömnek. Nagyon jó ötletnek tartották, örülnek, hogy járok a foglalkozásokra.
- Osztálytársaknak: érdeklődéssel hallgatták, meg is beszéltek a játékokat. Kicsit irigykedtek.

B) Integrációs programelemek

Módszertan

Az integrációs programelem a szerencsejáték-függők és hozzátartozóik számára szervezett csoportfoglalkozásokra fókuszált. A csoportfoglalkozások a szociális csoportmunka módszerét követték, alkalmazták. A szociális csoportmunka a szociális munka egyik módszere, mely során hasonló érdekű, vagy közös problémákkal küzdő egyének kis létszámú rendszeresen összejárnak, és a szociális munkás vezetésével olyan tevékenységet folytatnak, mely segíti őket közös céljaik megvalósításában, problémáik megoldásában.

Ebben a speciális esetben az ún. gyógyító modell került alkalmazásra. A modell központi és legfontosabb eleme a terápiás cél: meghatározott terápiás célokat kell kitűzni a klienscsoport minden egyes tagja számára. A szociális munkás úgy próbálja meghatározni a csoport célját, hogy az összhangban legyen a tagok számára kitűzött egyéni terápiás célokkal.

A csoportok jellemzői voltak:

- működésük olyan cél köré szerveződött, amely a kliensek számára fontos volt,
- a csoport tagjai a kliensek,
- korrekciós csoportként fő cél volt a rehabilitáció,
- a probléma hasonlósága hozta össze a tagokat,
- kitűzött cél volt, hogy a tagok képessé váljanak a problémáik megoldására,
- mesterségesen létrehozott csoport lévén létrehozását szakemberek kezdeményezték egy jól körülhatárolható cél megvalósítására.

A csoportok méretük szerint: **Kis csoport (6-15 fő közötti létszámmal)**

A csoportok jellegük szerint: **Nyitott csoport**

- az alakulástól kezdve folyamatosan fogadott be új tagokat, szabadon lehetett csatlakozni a csoport munkájához,
- úgy alakítottuk a folyamatokat, hogy az újonnan érkező be tudjon kapcsolódni a csoport munkájába,
- bármikor lehetett távozni a csoportból.

A csoportvezetés

A csoportvezető az a szociális munkás, aki létrehozza és fenntartja a csoportot, segíti a csoport egészét és a tagokat. Bátorítja a résztvevőket, a saját és a csoport fejlődéséért tett erőfeszítéseiket támogatja, felelősségvállalásra serkent. Figyel a bomlasztó jelenségekre, megakadályozza azokat. Nagy szerepe van a csoportnormák kialakításában, aktivitásra ösztönöz. Elősegíti a csoportkeretek kialakítását, modellt nyújt a többiek számára. Bír az irányítás készségével, képes magát vezetőként elfogadtatni. Jó konfliktuskezelő, kompromisszumképes. Összefoglal, szintetizál, képes az elemzésre. A csoportmunkát végző szociális munkás tehát az, aki felállítja a diagnózisokat az egyéni szükségletekről, és aki megfogalmazza a terápiás célokat a kliens számára.

Csoportszervezés

A csoporttagok elsősorban a Segélyszervezet Debreceni Szociális Központjának saját kliensköréből kerültek ki. A csoportok bővítésének érdekében a városban található társintézményekben személyes tájékoztatás, illetve plakáton, szórólapon történő ismertetés során szerveződtek új tagok. A csoportok indulásáról szóló tájékoztatás az alábbi intézményekben történt meg:

- Kenézy Kórház-Rendelőintézet – Addiktológiai Osztály
- Kenézy Kórház-Rendelőintézet – Drogambulancia
- Városi Egészségügyi Szolgálat – Felnőtt Pszichiátriai Szakrendelő
- Kormányhivatal – Pártfogói Felügyelet
- Kábítószerügyi Egyeztető Fórum
- Csomópont Drogprevenációs Iroda

A foglalkozásokra mind a függők, mind a hozzátartozók esetében heti rendszerességgel került sor. Mindkét csoport esetében – a modellprogram keretében – 50-50 foglalkozás került megtartásra. A csoportok jelenleg is működnek.

Integrációs programelemek

1. Csoportfoglalkozás szerencsejáték-függők részére

A résztvevők részben informálisan szerveződtek, részben a Segélyszervezet intézményeiben és más szervezeteknél elhelyezett plakátok alapján. A foglalkozásokon összesen 21 fő fordult meg, közülük 18 fő férfi és 3 fő nő. Alkalmanként a létszám 5 és 12 fő között mozgott. Az életkori megoszlás 18-55 év közé volt tehető. A program kezdeti szakasza után kialakult egy stabil, a foglalkozásokon rendszeresen résztvevő közösség. Az aktuális foglalkozásokon a tagok egymás és a csoportvezető felé nyitottak voltak, őszintén képesek voltak beszélni életük problémás szakaszairól, függőségükről, a leállás terén tett addigi próbálkozásairól. A program előre haladtával nem voltak megkerülhetőek a függőségen túlmutató – az esetek többségében arra visszavezethető – problémák felmerülése, lehetőség szerinti kezelése.

Az esetek mindegyikére jellemző volt a szociális, illetve társkapcsolati problémák megléte. A csoporttagok egyikének sincs állandó, stabil munkahelye, többségüknek lakhatási problémák is jellemzőek, és egyiküknek sincs stabil párkapcsolata, illetve működő kapcsolati rendszere. További problémát vetett fel a tagok egy részénél a szerencsejáték-függőség mellett más függőség – többnyire alkohol-dependencia – megléte. Ez időnként még a csoportfoglalkozások alkalmával is megnyilvánult, ittas megjelenés formájában. Ezeket a szituációkat mindig helyben is kezelni kellett. A társult függőségek esetében megoldási alternatívákat kínáltunk fel, és ha szükséges volt, lépéseket tettünk a kezelés érdekében (orvosi vizsgálat elősegítése, kórházi beutalás, egyéni esetkezelés). A visszajelzésekéből kiderült, hogy a heti találkozások rendszerességét, ezáltal egyfajta biztonságot jelentettek számukra. Többen ebben a körben beszéltek először a szerencsejáték-függőségükről és az életükre kiható következményekről. Korábban nem volt lehetőségük a veszteségeik kibeszélésére, az őket ért traumák – pl.: börtönléte, válás – feldolgozására. A csoport indukálta motivációs tevékenységnek is köszönhetően többen végeztek alkalmi munkákat, illetve vettek részt közmunka-programokban. A csoporttagok egy része kompetencia-fejlesztő tréningre iratkozott be.

A program előrehaladtával felmerült a tervezett 50 óra letelte utáni folytatás lehetősége. Ebben egységes vélemény alakult ki: mindannyian szeretnék igénybe venni a program lezárulta után is a csoportban való részvétel lehetőségét. Ehhez a szervezet az alacsonyközű ellátás keretein belül igyekszik megteremteni a feltételeket.

Esetleírás

Endre a csoport indulásakor kapcsolódott be a programba. Korábban időnként visszatérő alkoholizálása miatt tartotta a kapcsolatot a Segélyszervezettel. Eddig nem gondolt rá, hogy játékfüggése miatt segítséget kérjen. Részben nem akart más szervezethez, vagy a **Névtelen Szerencsejátékosok** csoportjába járni, részben nem is mérte fel reálisan játékfüggőségét. Elmondása szerint már több mint tíz éve kártyázik rendszeresen. Baráti társaságban pókerezik. A veszteségeiről azt mondta, a pluszbevételeiből fedezi azokat. A csoportba való bekapcsolódásának indokául elmondta, hogy az utóbbi időben megszorodtak anyagi gondjai és más problémák is fel léptek. Ezeket azonban nem kapcsolta össze életvitelével. Problémái részletes feltárása során kiderült, hogy az utóbbi 1-1,5 évben megszorodtak életében a negatív történések. Felesége elvált tőle, a lakás nála maradt, a rajta lévő hitellel terhelt. A hitelt törleszteni egyedül nem tudta, ráadásul a kártyavesztések miatt a rezsit sem tudta fizetni. Lakása az adósságok miatt jelenleg árverezés alatt van, hitelt törleszteni, rezsit fizetni továbbra sem tud. A kártyázást ennek ellenére tovább folytatja. A csoportba heti rendszerességgel jár, stabil tag. Mára – részben a csoporttagok hasonló tapasztalatainak, részben a visszajelzéseknek köszönhetően – felismerte, hogy életvitelét vezetett jelenlegi nehéz helyzete kialakulásához. Megoldást nem lát maga előtt a lakás megmentésére, de legalább a jövőre nézve szeretne alapvető létbiztonságban élni. Munkája van, ez jövedelmet jelent ugyan, de veszélyt is rejt a jövőre nézve, hiszen pultosként dolgozik. A közeg jellegzetessége megnehezíti számára a korábbi életformája teljes feladását. Fiára és lányára támaszkodhat, akik támogatják törekvését: mindketten több-kevesebb rendszerességgel járnak a hozzátartozói csoportba. Terve, hogy a baráti társaság visszahúzó ereje ellenére a rendszeres kártyázást befejezze és az időnkénti alkoholproblémákat is kezelni tudja. A csoportban elismert státuszú tag, jó közösségi ember, kommunikatív, alapembernek számít.

2. Csoportfoglalkozás szerencsejáték-függők hozzátartozóinak

A csoport hasonlóan a függőkhöz, informális módon, illetve az intézményekben elhelyezett tájékoztatók segítségével jött létre. A hozzátartozók között voltak szülők, feleségek, illetve élettársak és függők gyerekei egyaránt. Összesen 15 fő fordult meg a csoportban, közülük 11 nő. Életkoruk 20-55 év között volt. A találkozásokon egyszerre 5-8 fő volt jelen. A szülők jellemzően nők voltak, a feleségek, élettársak többsége már elvált, kilépett a kapcsolatból. A gyerekek mindegyike nagykorú, közöttük férfiak és nők vegyesen voltak találhatóak. Jellemző volt rájuk, hogy a csoport keretében saját szerepüket szerették volna tisztán látni. A (vált) feleségek, élettársak esetében egyfajta megnyugvásra vágyás, a felelősségük tisztázása – illetve, az az alóli felmentés igénye - látszott leginkább. Bonyolította esetükben a helyzetet, hogy zömüknek megfigyelhető volt a társfüggőség. Bár a kapcsolatból hivatalosan kiléptek, elengedni a volt társukat, illetve a közös múltat nem, vagy csak nagyon nehezen tudták. Visszatérő jelenség volt közöttük, a volt férjük felé a düh, a harag, ugyanakkor a lelkiismeret-furdalás, az önmarcangolás is. A szülők és függők gyerekei esetében a még meglévő kötődések fenntartása, egyfajta „megmentési” szándék állt. Mindkét esetben jellemző, hogy nem tudták elfogadni a hozzátartozói függőségét. Több esetben nem is voltak tisztában a helyzet súlyosságával. A csoport lehetőséget adott mindenki számára szembesülni saját szerepével, megérteni a függőség kialakulásának, fenntartásának folyamatát. Többük esetében ezek megértése segített a továbblépésben, a kötődések lazításában, az önálló életvitel felépítésében.

Esetleírás

Gyöngyi a Segélyszervezet egyik kliensétől hallott a csoport indulásáról. Kb. 40 éves, elvált, gyermekét egyedül nevelő nő. Válásához volt férje játékfüggősége vezetett. A válást Gyöngyi kezdeményezte, megunva férje szenvedélybetegségét, ami részben veszélyeztette a család létbiztonságát, részben lehetetlenné tette a család funkciójának megfelelő működését. Korábban végigjárta a hasonló sorsú hozzátartozók lépcsőfokait: ragaszkodása miatt segíteni próbálta férjét, többször megbocsátott neki. Voltak kísérleteik szakemberhez fordulás terén is, de ezek a férj ellenállása miatt kudarcba fulladtak. Egyre elkeseredettebb, reményvesztettebb lett a jövőjükkel illetően, míg végül a válás mellett döntött. Döntését nem bánta meg, úgy érzi az ő és gyermeke érdekében helyes döntést hozott. Ennek ellenére szeretné megérteni volt férje működését, és a saját szerepét is tisztázni akarja a folyamatban. Szeretne megbizonyosodni, hogy nem rajta múlt a család együtt maradásának lehetősége. Heti rendszerességgel jár a foglalkozásokra. Csendes, de jól kommunikál, aktív résztvevője a csoportfoglalkozásoknak.

Disszemináció

C) Disszemináció

A *Játék határokkal* program fontos feladata, hogy a szélesebb nyilvánosság figyelmét is ráirányítsa a kóros játékszenvedély problémájára, kiemelten a szerencsejáték-függőségre. Ennek érdekében mind a szakmai, mind pedig a szélesebb, laikus közönség számára megszervezésre kerültek olyan események, ahol interaktív módon lehetőség nyílt a problémakör bemutatására.

1. Szakmai nap

2013. május 31-én a Debreceni Ifjúsági Házban került megrendezésre a program első szakmai napja. A rendezvény célja a szakmai tapasztalatcsere és a figyelemfelhívás volt. A meghívottak között voltak pedagógusok, szociális szakemberek, egyetemi hallgatók és a téma hazai szakértői.

A szakmai nap részletes programja a www.segelyszervezet.hu/jatekhatarokkal honlapon megtalálható.

A Segélyszervezet és a Szerencsejáték Zrt. szakértői mellett neves előadók tartottak előadást. Demetrovics Zsolt egyetemi docens „A szerencsejáték-függőség helye az egyéb addikciók között” címmel tartott előadást, őt követte Dr. Körmendi Attila egyetemi adjunktus, aki a szerencsejáték-függőségről, a számítógépes játékfüggőségről és a mobiltelefon függőségről beszélt, majd Dr. Zelei Beatrix Társadalmi Felelősségvállalás osztályvezető (Szerencsejáték Zrt.) a felelős játékszervezést helyezte nemzetközi összefüggésbe.

Az előadások sorában bemutatásra kerültek a *Játék határokkal* modellprojekt programelemei. Az ebédszünet után „Meddig játék? Honnan szenvedély?” címmel kerekasztal beszélgetésre került sor, ahol a résztvevő szakemberek saját tapasztalataikat és véleményüket osztották meg. A rendezvényen 96 fő vett részt: Debrecenen kívül érkeztek vendégek Szolnokról, Nyíregyházáról, Miskolcra, Budapestre. A résztvevők meglehetősen széles intézményi kört képviseltek. Voltak közöttük pedagógusok, védőnők, egészségügyi dolgozók, civil szervezetek képviselői, önkormányzati tisztségviselők, egyetemi oktatók, GA (Gamblers Anonymous = Névtelen Szerencsejátékosok) csoport-tagok. A rendezvény sikere alapján 2014. október 16-án került megszervezésre a modellprogramot bemutató második szakmai nap, ahol már a program két évnyi eredményeiről is beszámolhattak a szakemberek.

A szakmai nap részletes programja a www.segelyszervezet.hu/jatekhatarokkal honlapon megtalálható.

2. Kapcsolattartás a debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórummal

A szakmai megvalósítók a debreceni Kábítószerügyi Egyeztető Fórummal (KEF) a program kezdetén felvették a kapcsolatot annak érdekében, hogy minél szélesebb körben ismertté váljon a *Játék határokkal* program.

A megkeresés célja volt továbbá, hogy a fórumban résztvevő intézmények és szervezetek szakembereivel aktív kapcsolatot tudjanak fenntartani, figyelembe véve véleményeiket, javaslataikat.

A KEF különböző munkacsoportokban végzi munkáját, melyekbe bekapcsolódtak a program szakemberei: a Koordinációs Bizottság, a Prevenációs Munkacsoport, valamint a Kezelés – ellátás és Kínálatcsökkentő Munkacsoport ülésein rendszeresen beszámoltak a program eredményeiről és aktualitásairól.

3. Játék határokkal a Campus fesztiválon

A hagyományosan 6 éve megrendezésre kerülő debreceni Campus fesztiválon 2013-ban és 2014-ben a *Játék határokkal* program is megjelent saját önálló fesztiválsátorban. A Segélyszervezet már a korábbi években is részt vett a fesztivál programjában különböző drog prevenció és ártalomcsökkentő programjaival, ebben a két évben azonban kifejezetten a szerencsejáték-függőség, a prevenció és integrációs modellprogramé volt a főszerep. A *Játék határokkal* fesztiválsátorban a program munkatársai 13 és 19 óra közötti nyitva tartással, 50 nm sátorterületen, több más civil sátor környezetében színpaddal és székekkel, asztallal, hangosítással felszerelve, a sátor előtt információs pulttal várták a látogatókat. A programot a Segélyszervezet önkéntesei szórólapon is terjesztették a fesztiválon, annak érdekében, hogy a résztvevőket a programokra invitálják. Ezen kívül az önkéntesek és a kortárs segítők működtették az információs pultot is. A programokat a szakmai stáb úgy alakította ki, hogy abban kulturális és szakmai tartalom is megjelenjen, több tudomány és művészeti ág felől megközelítve a szerencsejáték és játékfüggőség témáját.

Ízelítő a programokból:

- Fiatalokból álló színjátszó csoportok mindkét évben egy-egy előadással jelenítették meg a fiatalok szemszögéből a játék, a virtuális világ szerepét a mai fiatalok útkeresésében.
- Kerekasztal beszélgetések zajlottak a Debreceni Egyetemről érkezett vendégekkel, melyek során szakmai témákat vetettek fel és vitattak meg közösen a résztvevőkkel, köztük más civil szervezetek tagjaival is. Felvetett témák voltak pl. a szerencsejáték-függők hozzátartozóinak reakciói, a gyógyulás folyamata, a prevenció formái, de a fiatalok játék- és számítógép-függősége is felmerült.
- A szerencsejáték-függőség irodalomtörténeti és a játékanthropológia megközelítése is megjelent egy-egy szakmai előadás keretében.
- A nyitott GA (Gamblers Anonymous) ülésen volt játékfüggők számoltak be az életük azon időszakáról, amikor szerencsejáték-függőként éltek. A megrázó személyes történetek elhangzása után, a nyilvános ülésen résztvevők kérdéseket tehetek fel nekik.
- Playback-színházi előadások is szerepeltek a fesztiválsátor programjában, melyben a nézők játékkal, szerencsejátékkal és függőséggel kapcsolatos hangulatait, történeteit játszották vissza improvizált jelenetekben, élő zenei kísérettel.
- Nagy sikere volt az egyes szakmai és kulturális programok közé beiktatott közösségi játékoknak, melyek kapcsolódtak a szerencsejátékokhoz is.

Mindkét évben készült összefoglaló a fesztiválsátor látogatottságáról, mely alapján a három nap alatt kb. 400 fő látogatói számot ért el a program.

Csütörtök		Péntek		Szombat	
07. 24.		07. 25.		07. 26.	
13.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	13.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	13.00	"Játékhatár a parkban" - játék egy kis közvetlen területen, Security/Segélyszervezet sátorban
14.00	Önre építő társasjáték	14.00	Önre építő társasjáték	14.00	Önre építő társasjáték
15.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	15.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	15.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék
16.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	16.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	16.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék
17.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	17.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	17.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék
18.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	18.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	18.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék
19.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	19.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék	19.00	Játékhatár - játék, színművetek Játékhatár - Japán Játék

4. Képzőművészeti pályázat

A *Játék határokkal* program keretében 2014 márciusában került kiírásra egy képzőművészeti pályázat. A pályázat kiírói a programot létrehozó partnerek voltak, kiegészülve Debrecen MJV Kábítószerügyi Egyeztető Fórumával. **A pályázat kiíróinak célja** a program célkitűzéseivel összhangban a figyelemfelkeltés és a szerencsejáték-függőség problémájának **fókuszba helyezése** volt a debreceni általános és középiskolások körében. Az elkészült alkotásokból rendezendő kiállítás tekintetében pedig mindezeket a célokat ki kívánta terjeszteni a tárlat látogatóinak a körére is.

A pályázatra olyan rajz, grafika, festmény vagy kollázs formájában készült alkotásokat vártak a szervezők, melyek a szerencsejáték-függőség káros következményeire hívják fel a figyelmet, vagy bemutatják a valódi közösségi élmény, a közösségi szabadidős tevékenységek fontosságát, mint a függőségek – köztük a szerencsejáték-függőség - megelőzésének lehetséges eszközét. A pályázaton Debrecenben tanuló fiatalok vehettek részt két korcsoportban.

I. helyezett:
Beke zita – Ne húzz lapot tizenkilencre
Kossuth gimnázium

II. helyezett:
Csató Ferenc – Szabadulás
a függőség démonától
HBM Általános Iskola

III. helyezett:
Kiss Ernő – Veszélyes üzem
Kós Károly Iskola

Első korcsoportban indulhattak azok, akik 2014. december 31-ig nem töltik be a 16. életévüket, második korcsoportban indulhattak azok, akik elmúltak 16 évesek, de 2014. december 31-ig nem töltik be a 20. életévüket.

A pályázati felhívás Debrecen valamennyi általános és középiskolájába eljutott, plakát és elektronikus levél formájában került kihirdetésre. A szervezők minél aktívabb részvételre biztatták a tanulókat, felkérve az iskolák rajztanárait is, hogy ösztönözzék tehetséges diákjaikat a feladatra. A díjazásnál külön jutalomban részesültek azok a pedagógusok, akik tanítványai a legeredményesebbek voltak.

A szervezők összesen 65 intézménybe, 34 általános és 31 középiskolába juttatták el a felhívást.

A kiírásra **összesen 68 pályázat érkezett**: 35 az első korcsoportból és 33 a másodikból. Érdekes és elgondolkodtató azonban, hogy a 65 intézményből csak huszonháromból érkezett pályázat. A legfiatalabb pályázó első osztályos, a legidősebb 18 éves volt.

A beérkezett munkák osztályozását, rangsorolását, zsűrizését a szakmai stáb végezte. A pályázat előkészítése, lebonyolítása és a kiállítás megszervezése speciális ismereteket igényelt, ezért egy grafikusművész került bevonásra szaktanácsadóként, hogy segítse a folyamatot.

A kiállítás helyszínül a Fórum Bevásárlóközpont szolgált, mivel ezen a helyen volt biztosítható a legnagyobb látogatottság elérése.

A díjkiosztóra és a kiállítás megnyitására június 5-én került sor. A díjakat Gombos Ildikó a Szerencsejáték Zrt. igazgatóhelyettese, Rácsok Balázs a Segélyszervezet szociális és fejlesztési igazgatója és Berényi András a debreceni KEF elnöke adta át. A kiállítás a hónap végéig volt látható. A képek egy részét a júliusi CAMPUS fesztiválon is bemutattuk a *Játék határokkal* fesztiválsátor előterében.

Kép: 37. oldal – I. helyezett
Sandor Blanka – Tudj választani!
Lilla téri általános iskola

A modellprogram eredményei számokban

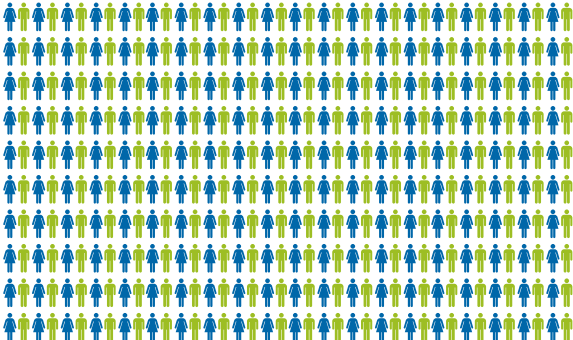
Prevenációs programelem eredményei

Prevenációs programelem eredményei

Együttműködés 4 debreceni általános- és középiskolával.

Rendhagyó osztályfőnöki óra **4** iskolában, **16** osztályban, összesen **96** alkalommal, közel **400** diák részvételével.

Szabadidős klubfoglalkozás **4** iskolában, összesen **96** alkalommal, közel **60** diák részvételével. Felkészített kortárssegítő **16** fő

400

Nyári tábor két alkalommal, összesen **30** fő részvételével

30

Előzetes felmérés a programban résztvevők körében **371** fő részvételével.

371

A rendhagyó osztályfőnöki órák hatékonyságának mérése (**363** fő részvételével) alapján: az órákon résztvevők 20%-kal magasabb eredményt értek el a szerencsejátékkal kapcsolatos ismereteket mérő teszten a kontroll csoporthoz viszonyítva.

363

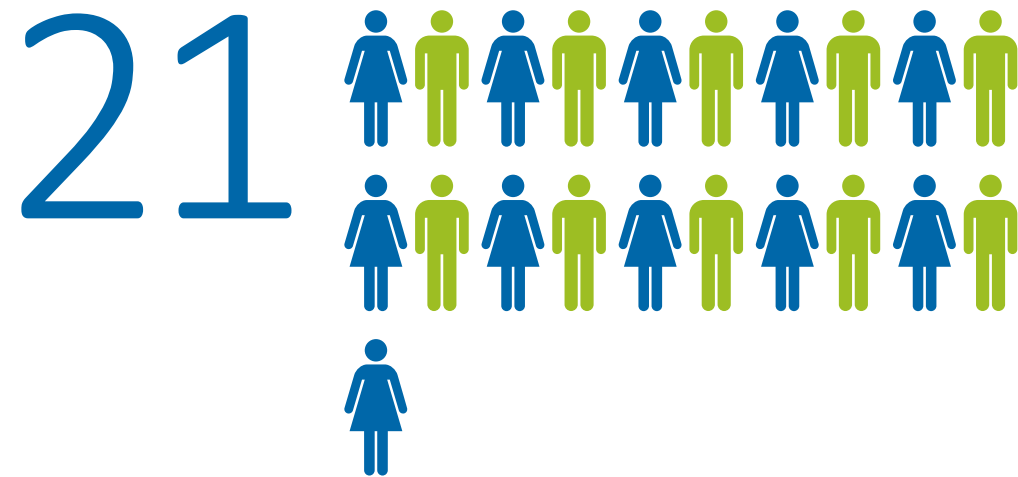
A prevenációs program attitűdre vonatkozó hatását vizsgáló kutatás eredménye alapján elmondható:

- A 24 alkalmas klubfoglalkozásokon résztvevők nem próbálták ki internetes vagy nem internetes szerencsejátékokat.
- A szerencsejátékok veszélyességének megítélése a klubfoglalkozások után mindegyik játék típus esetében átlagban magasabb volt, mint a klubfoglalkozások előtt.
- A gyakori szerencsejáték veszélyességének megítélése 10%-ot, az időnkénti szerencsejáték veszélyességének megítélése 5%-ot nőtt a foglalkozások hatására.

Integrációs programelem eredményei

Csoportfoglalkozások szerencsejáték-függők részére **50** alkalommal, összesen **21** fő részvételével.

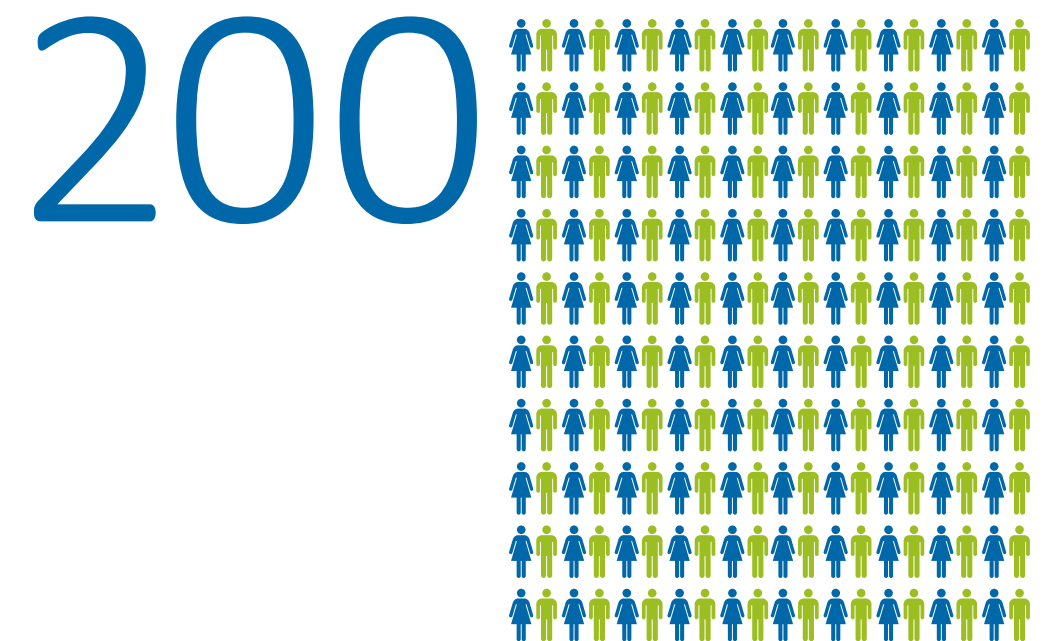
Csoportfoglalkozások szerencsejáték-függők hozzátartozói számára 50 alkalommal, összesen **15** fő részvételével

Disszemináció eredményei

Fesztiválon megjelenés tematikus programsátorral **2** alkalommal, összesen közel **700** fős látogatottsággal.

Szakmai nap **2** alkalommal, összesen közel **200** fő részvételével.

Képzőművészeti pályázat **23** oktatási intézmény részvételével, **68** beérkezett pályázattal.

Impresszum

Szakmai lebonyolító	Magyar Ökumenikus Segélyszervezet 1116 Budapest, Tomaj u. 4.
Modellprogram támogatója	Szerencsejáték Zrt.
Kiadó	Humánium Erőforrás-fejlesztő és Vagyonkezelő Kft. 1222 Budapest Alsósas u. 35.
Szerzők	Figeczki Tamás, Kiss József, Dr. Körmendi Attila Vezendiné Hajnal Júlianna
Lektorálás	Demetrovics Zsolt, Rácsok Balázs
Fotó	Kulcsár Géza, Szabados László
Grafikai tervezés	s-eee Graphic Design Kft.
Nyomdai kivitelezés	Keskeny Nyomda Kft.
Kiadás dátuma	2014 – © Minden jog fenntartva!

Ökobarát termék

Összhangban a felelős gazdálkodás és fenntartható környezet iránti erős elkötelezettségünkkel, valamint az FSC™ (Felelős Erdőgazdálkodás Tanácsa) irányelvei alapján a kiadvány olyan ellenőrzött forrásból származó alapanyagokból készült, melyek megfelelnek a környezettudatos és társadalmilag felelős Termelés és gyártás feltételeinek. Az FSC™ olyan független szervezet, amely 1993-ban abból a célból alakult, hogy globális szinten fellépést sürgessen a fenntartható és felelős erdőgazdálkodásért. A felhasznált cellulóz teljesen klórmentes és csak részben fehéřített; az eljárás klórgáz nélküli. A nyomtatás során használt festék újrahasznosított alapanyagokból készült. A felhasznált papír gyártója rendelkezik ISO 14001 környezetközpontú irányítási rendszer és EMAS hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer tanúsítvánnyal is.

Papír: Munken Polar FSC™

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

ÖKUMENIKUS
SEGÉLYSZERVEZET
HIA-HUNGARY